

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΗΝ
ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Του

ΑΝΔΡΕΑ ΜΠΕΡΤΟΥ

A.M.: maf 22026

Επιβλέπων Καθηγητής: Γκίνογλου Δημήτριος

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στη
Λογιστική και Χρηματοοικονομική

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2023

Αφιερωμένο στον,

Πάτερ Μύρων τον Σιμωνοπετρίτη

Περίληψη

Το ελληνικό φορολογικό σύστημα χαρακτηρίζεται από συνεχείς αλλαγές. Με το πέρασμα των χρόνων όμως και την σταδιακή επανάκαμψη της Ελληνικής οικονομίας, διαφαίνεται μια σταθερότητα. Έχει χαραχθεί πλέον μια φορολογική πολιτική, μέσω της οποίας η Ελληνική κυβέρνηση παρουσιάζει διάθεση για καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και τόνωσης της αγοραστικής δύναμης της χώρας, ειδικά των φυσικών προσώπων.

Μέσω της ανάλυσης της Ελληνικής φορολογικής πραγματικότητας και του ίδιου του κώδικα φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων όπως ισχύει σήμερα στην Ελλάδα, παρουσιάζεται στην εργασία ο τρόπος με τον οποίο το κράτος επιτυγχάνει τον φορολογικό του στόχο ο οποίος είναι η είσπραξη φορολογικών εσόδων, ώστε να καλύψει τις δαπάνες του. Βέβαια γίνεται ιδιαίτερη μνεία στην φορολογία κατοίκων εξωτερικού, η οποία παρουσιάζει δυστυχώς στην Ελλάδα πολλά κενά τα οποία δεν δημιουργούνται τόσο από την φορολογική νομοθεσία αλλά από τις δημόσιες υπηρεσίες που την διεκπεραιώνουν.

Στην σημερινή παγκοσμιοποιημένη οικονομία είναι επιτακτική ανάγκη κάθε φορολογικού συστήματος να προσαρμόζεται γρήγορα στα νέα δεδομένα, τα οποία προκύπτουν. Οι φορολογούμενοι πλέον δεν περιορίζονται στα στενά γεωγραφικά όρια του κράτους κατοικίας τους, αλλά επεκτείνουν την οικονομική τους δραστηριότητα και σε ξένα κράτη. Η Ελλάδα σαν κράτος μέλος του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α), συμβαδίζει με τις οδηγίες και τις απαιτήσεις του οργανισμού. Έχει ορίσει διαδικασίες και τρόπους αντιμετώπισης διαφόρων σύνθετων θεμάτων που απασχολούν τόσο τους φορολογικούς κατοίκους της Ελλάδας με εισοδήματα από το εξωτερικό, όσο και κατοίκους εξωτερικού με εισοδήματα από την Ελλάδα. Η παρούσα εργασία λοιπόν σε αυτά τα θέματα εστιάζει και συνοψίζει, με σκοπό ο αναγνώστης να έχει ένα πλήρη και ολοκληρωμένο οδηγό για την φορολογική αντιμετώπιση των φυσικών προσώπων, τόσο της ημεδαπής αλλά ακόμα περισσότερο της αλλοδαπής.

Διαφαίνονται δε όμως και οι ελλείψεις του φορολογικού συστήματος, ειδικά στις διατάξεις των άρθρων 5Α, 5Β, 5Γ του ν.4172/13 και των διαδικασιών επίλυσης προβλημάτων διπλής φορολόγησης και κατοικίας.

Abstract

The Greek tax system is characterized by continual changes. As time goes by the gradual economic upturn seems to have a stability among the average consumers.

By analysing the Greek tax system and the tax code, taxes are imposed on the individuals' income, today in Greece. In this essay I will present the way that the government succeeds in achieving the tax aim which is to collect revenue so as to cover its expenses. Of course credit has been given to the taxes imposed on foreign residents which unfortunately has a lot of vaguenesses created by not by the tax code but from the public services which carry them through.

Today's economic globalization is urgent and the need of our tax system has to be adapted to the new needs that will occur tax payers are not confined to the geographical boundaries of their home residence but they extend their economic operations to other countries as well. Greece is a member of the Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) and gets along the instructions and demands of this association. Greece has assigned procedures and ways to get along with all different subjects that concern the tax payers of Greece who have got income from abroad and also residents from abroad with income from Greece. This essay focuses on these matters and the aim of it is to give the reader a detailed guide in order to be able to deal with the tax system of the country of residence as well as the foreign country.

We have to take under consideration the tax system which has got deficiencies especially the 5A, 5B, 5C of the article 4172/13 and the procedure in order to solve the problem of citizens who pay taxes in both countries.

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	II
ABSTRACT.....	III
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	IV
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	VI
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
1 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ – ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ	3
1.1 Εισαγωγικές έννοιες.....	3
1.2 Διάκριση των φόρων.....	4
1.3 Οι λειτουργίες των φόρων	6
1.4 Φόρος, μικροοικονομική σκοπιά	6
2 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ – ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑΣ	7
2.1 Ελληνική πραγματικότητα.....	7
2.2 Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα	9
3 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ – Ο ΝΟΜΟΣ 4172/13.....	12
3.1 Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος Δομή & Διάρθρωση	12
3.2 Γενικές διατάξεις	13
3.3 Φορολογική κατοικία.....	14
3.4 Εισόδημα ημεδαπής.....	15
3.5 Φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων	16
3.6 Φορολογικός Συντελεστής και Μειώσεις φόρου.....	19

3.7	Μειώσεις φόρου και ηλεκτρονικά μέσα πληρωμής.....	22
3.8	Εισοδήματα από Κεφάλαιο.....	24
3.9	Τεκμήρια.....	25
4 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ – ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ.....		27
4.1	Υποχρέωση ή μη φορολογικής δήλωσης κατοίκων εξωτερικού.....	28
4.2	Απαλλαγές και μειώσεις φόρου στους κατοίκους εξωτερικού.....	30
4.3	Διαδικασία εφαρμογής Σ.Α.Δ.Φ.Ε.....	31
4.4	Διαδικασία μεταβολής της φορολογικής κατοικίας στην αλλοδαπή.....	33
4.5	Διαδικασία μεταβολής της φορολογικής κατοικίας από κάτοικο αλλοδαπής σε κάτοικο ημεδαπής.....	35
4.6	Επίλυση διαφορών σε θέματα φορολογικής κατοικίας.....	36
4.7	Διαδικασία Αμοιβαίου Διακανονισμού.....	39
4.8	Άρθρο 5Α.....	42
4.9	Άρθρο 5Β.....	46
4.10	Άρθρο 5Γ.....	48
4.11	Εφαρμογή του Άρθρου 5Γ και φορολογικό σύστημα των Η.Π.Α.....	51
5 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ – Ο.Ο.Σ.Α ΚΑΙ Σ.Α.Δ.Φ.Ε.....		55
5.1	Συμβάσεις Αποφυγής Διπλής Φορολόγησης (Σ.Α.Δ.Φ.Ε).....	55
5.2	Φορολογική αντιμετώπιση συντάξεων φορολογικών κατοίκων εξωτερικού.....	59
5.3	Αντιμετώπιση εισοδημάτων και συντάξεων Έλληνα φορολογουμένου από το εξωτερικό.....	61
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....		62
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....		67

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1 – Διαχρονική εξέλιξη εσόδων από φόρους τα έτη 2017 – 2021.....	17
Πίνακας 2 – Έσοδα από το φόρο εισοδήματος.....	18
Πίνακας 3 – Αξία παραχώρησης οχήματος.....	26
Πίνακας 4 – Μείωση αξίας παραχωρημένου οχήματος λόγω παλαιότητας.....	26
Πίνακας 5 – Κλίμακα Κ.Φ.Ε φυσικών προσώπων.....	27
Πίνακας 6 – Κλίμακα φορολόγησης εφάπαξ αποζημίωσης.....	28
Πίνακας 7 – Κλίμακα νησιωτών (< 3.100 κατοίκων).....	28
Πίνακας 8 – Μείωση φόρου με βάση τα Τέκνα.....	29
Πίνακας 9 – Κλίμακα φορολογίας ακίνητης περιουσίας.....	30
Πίνακας 10 – Αντικειμενική αξία κύριας κατοικίας.....	32
Πίνακας 11 – Αντικειμενική αξία αυτοκινήτων.....	32
Πίνακας 12 – Κλίμακα φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων Η.Π.Α.....	46

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η φορολογία αποτελεί βασικό δικαίωμα κάθε κυρίαρχου κράτους. Ειδικά στην σημερινή εποχή, όπου τα φυσικά σύνορα έχουν ανοίξει και πραγματοποιείται οικονομική δραστηριότητα σε παγκόσμιο επίπεδο. Είναι επιτακτική η ανάγκη κοινής φορολογικής αντιμετώπισης του φαινομένου που ονομάζεται ‘παγκόσμιο εισόδημα’ από τα κράτη. Σε αυτό βοηθάει ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.) στον οποίο η Ελλάδα είναι μέλος.

Ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων αποτελεί μια από τις σημαντικότερες πηγές φορολογικών εσόδων του κράτους. Ενώ με τα φορολογικά αυτά έσοδα καλύπτονται οι δημόσιες δαπάνες της χώρας. Για αυτό τον λόγο η παρούσα εργασία αναλύει τον κώδικα φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων και φορολογικά θέματα κατοίκων εξωτερικού. Στην εργασία πραγματοποιείται ολοκληρωμένη μελέτη γύρω από τον ν.4172/13 και συγκεκριμένα μόνο για τα φυσικά πρόσωπα, όπως αυτός ισχύει σήμερα. Ενώ επίσης τονίζονται θέματα φορολογίας κατοίκων εξωτερικού, με σκοπό την ύπαρξη ολοκληρωμένου και ταυτόχρονα συνοπτικού οδηγού κατανόησης και αντιμετώπισης των φυσικών προσώπων στην Ελλάδα βάση του κώδικα φορολογίας εισοδήματος.

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε είναι κυρίως η βιβλιογραφική έρευνα αλλά και η έρευνα των διαφόρων νόμων, Πολυγραφημένων Υπουργικών Εγκυκλίων και Αποφάσεων. Επίσης, πραγματικά χρήσιμα αποδείχτηκαν σεμινάρια της ΠΑ.Σ.Δ.Ε, Διπλωματικές εργασίες αλλά και διάφορα άρθρα από sites κυρίως του Υπουργείου Οικονομικών, της Α.Α.Δ.Ε, του Ο.Ο.Σ.Α (OECD) και το taxheaven.

Όσον αφορά την δομή της εργασίας, χωρίζεται σε πέντε επιμέρους κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο αναφέρονται γενικές εισαγωγικές έννοιες των φόρων, η αναγκαιότητα και ο σκοπός του φορολογικού συστήματος. Επίσης γίνεται διάκριση των φόρων σε κατηγορίες και παρουσιάζεται η μικροοικονομική σκοπιά ενός φόρου.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται μια ανάλυση των φορολογικών δεδομένων που επικρατούν στην Ελλάδα. Γίνεται αντιληπτή η σημαντικότητα του φόρου εισοδήματος

φυσικών προσώπων για τα φορολογικά έσοδα του κράτους και τονίζεται η φορολογική πολιτική που έχει καθιερώσει πλέον η Ελληνική κυβέρνηση. Επιπροσθέτως αναφέρονται στοιχεία για το πρόβλημα της φοροδιαφυγής και τους λόγους που οδηγούν σε αυτή.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύονται ο ν.4172/13 και συγκεκριμένα οι γενικές διατάξεις και ο τρόπος φορολόγησης των εισοδημάτων από μισθωτή εργασία και συντάξεις. Η κλίμακα φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων καθώς και οι μειώσεις του φόρου που ορίζει ο κώδικας. Επιπλέον παρουσιάζεται η εναλλακτική μέθοδος υπολογισμού του εισοδήματος μέσω των αντικειμενικών δαπανών για βασικές κατηγορίες δαπανών διαβίωσης.

Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται εκτενής αναφορά σε θέματα φορολογίας κατοίκων εξωτερικού. Ξεκαθαρίζεται το θέμα της φορολογικής κατοικίας και η διαδικασία που πρέπει να ακολουθήσει ο φορολογούμενος, ο οποίος έχει πρόβλημα τόσο διπλής κατοικίας, όσο και διπλής φορολόγησης. Επίσης, καταγράφονται αναλυτικά οι περιπτώσεις στις οποίες ένας κάτοικος αλλοδαπής είναι υπόχρεος ή μη, φορολογικής δήλωσης στην Ελλάδα. Επιπροσθέτως περιγράφονται οι διαδικασίες αλλαγής φορολογικής κατοικίας και η διαδικασία αμοιβαίου διακανονισμού (Δ.Α.Δ). Ακόμα γίνεται αναφορά στα άρθρα εναλλακτικής φορολόγησης 5Α, 5Β, 5Γ και παρατίθεται παράδειγμα με φορολογικό κάτοικο των Η.Π.Α, αφού πρώτα αναλύεται συνοπτικά το φορολογικό σύστημα της Αμερικής.

Το πέμπτο κεφάλαιο ασχολείται με την πρότυπη σύμβαση του Ο.Ο.Σ.Α και γίνεται εκτενής αναφορά στις Σ.Α.Δ.Φ.Ε. Παρουσιάζεται ο τρόπος φορολόγησης των διάφορων εισοδημάτων που μπορεί να προκύψουν όμως τονίζεται η φορολογική αντιμετώπιση κυρίως των συντάξεων του φορολογουμένου. Τέλος η εργασία ολοκληρώνεται παραθέτοντας τα συμπεράσματα μου και αμέσως μετά την βιβλιογραφία.

1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ

1.1 Εισαγωγικές έννοιες

Ο φόρος αποτελεί μία από τις σημαντικότερες μεταβλητές χάραξης δημοσιονομικής πολιτικής. Κάθε κράτος διέπεται από ένα φορολογικό νομοθετικό πλαίσιο, ώστε να μπορέσει να ανταπεξέρθει στην κάλυψη των δημοσίων δαπανών του. Αρχικά επιβάλλεται να ορίσουμε τον φόρο, εννοιολογικά αλλά ακολούθως και πρακτικά.

“Ως φόροι λοιπόν ορίζονται οι αναγκαστικές χρηματικές παροχές των πολιτών προς το κράτος, οι οποίες δεν συνοδεύονται από ειδική αντιπαροχή του κράτους προς τους πολίτες”.¹ Γίνεται κατανοητό πως οι φόροι καταβάλλονται σε χρήμα, ενώ οι αντιπαροχές του κράτους προς τους πολίτες όσον αφορά τα αγαθά συλλογικής κατανάλωσης, που προσφέρει, δεν αποτελούν αναλογία του φόρου τον οποίο καταβάλει ο κάθε φορολογούμενος. Για αυτό τον λόγο άλλωστε είναι απαραίτητη η θέσπιση φορολογικού συστήματος σε μια κοινωνία, ώστε τα συλλογικά αγαθά που είδαμε παραπάνω να μπορούν να είναι από όλους τους κατοίκους προσβάσιμα ανεξαρτήτου εισοδήματος και φορολογικού κόστους.

Βέβαια δεν πρέπει να ξεχνάμε πως ζούμε σε ένα κόσμο πολυμεταβλητό. Όσον αφορά τα προαναφερθέντα η υπόθεση πρέπει να είναι πως η διαχείριση της δημόσιας περιουσίας και πλούτου είναι ορθολογική. Κάτι το οποίο είναι πολύ δύσκολο, καθώς όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, μέσω του φορολογικού συστήματος χαράζονται στρατηγικές. Είτε δημοσιονομικές, είτε τελικά και πολιτικές. Πρέπει ο κάθε ένας να καταλάβει, ότι το ερώτημα δεν περιορίζεται στο αν επιθυμούμε μεγαλύτερη ή χαμηλότερη, άμεση ή έμμεση φορολογία. Αλλά τον αν επιθυμούμε την παροχή από το κρατικό μηχανισμό περισσότερων ή λιγότερων αγαθών και υπηρεσιών.

Επίσης ο κανόνας ενός φορολογικού συστήματος είναι πως πρέπει να τυγχάνει δικαιοσύνης. Ούτως ώστε να ελαχιστοποιούνται το αίσθημα της δυσαρέσκειας και της καχυποψίας από τους πολίτες. Είναι εξαιρετικά σημαντικό μέσω της φορολογίας να

¹ Τάτσος, Ν. (2012), ‘Θεωρία των φόρων και φορολογική πολιτική’, Αθήνα, εκδόσεις Κριτική, σελ. 27

επηρεάζεις αλλά και να αφουγκράζεσαι την ψυχολογία του μισθωτού, του καταναλωτή και του επιχειρηματία.

1.2 Διάκριση των φόρων

Κάθε φορολογικό σύστημα διακρίνεται από μία σύνθεση πρακτικών και φόρων. Σκοπός αυτής της σύνθεσης αποτελεί “η αύξηση των φορολογικών εσόδων, η οποία προϋποθέτει την ύπαρξη ενός δίκαιου φορολογικού συστήματος, μέσω του οποίου θα προκύπτουν τα αναγκαία έσοδα για το κράτος”², ώστε αυτό να ανταπεξέρχεται στην κάλυψη των δαπανών του.

Γίνεται λοιπόν φανερό πως λόγω των σύνθετων συστημάτων φορολόγησης, υπάρχει και μια ποικιλία φόρων που διακρίνονται με βάση τον φορολογικό συντελεστή που επιβάλλεται, σε προοδευτικούς, αναλογικούς και αντίστροφα προοδευτικούς φόρους. Επίσης διακρίνονται με βάση τον φορέα που τους επιβάλλει. Ενώ επιπροσθέτως διακρίνονται και σε άμεσους και έμμεσους φόρους, όπως θα δούμε παρακάτω.

- Προοδευτικοί φόροι. Αποτελούν την κύρια μορφή φορολόγησης, θεωρείτε δε και η πιο δίκαιη επιλογή διότι καθώς αυξάνεται η φορολογική βάση³, αυξάνεται αντίστοιχα και ο φορολογικός συντελεστής. Για να εφαρμοστεί βέβαια ένας προοδευτικός φόρος είναι απαραίτητο να ομαδοποιηθεί η φορολογική βάση σε κλίμακα, όπως για παράδειγμα η κλίμακα φορολογίας εισοδήματος του ν. 4172/13.
- Αναλογικοί φόροι. Αποτελούν ένα επίσης σύνηθες φαινόμενο. Εν προκειμένω ο φορολογικός συντελεστής παραμένει αμετάβλητος, ανεξάρτητα από την μεταβολή της φορολογικής βάσης. Τα φορολογικά έσοδα λοιπόν παρουσιάζουν μια μεταβολή, ανάλογη αυτής της φορολογικής βάσης.
- Αντίστροφα προοδευτικοί φόροι. Μία εξαιρετικά σπάνια μέθοδος, η οποία δεν εφαρμόζεται εύκολα στην πράξη. Φορολογικός συντελεστής μειώνεται, όσο αυξάνεται η φορολογική βάση. Με αυτόν τον τρόπο ο ρυθμός αύξησης των

² Βάμβουκας, Γ. (2012), ‘Οδοιπορικό της Ελληνικής Οικονομίας’, Αθήνα, εκδόσεις Γ.Μπένου, σελ. 469

³ Φορολογική βάση είναι η βάση πάνω στην οποία υπολογίζεται ένας φόρος.

φορολογικών εσόδων αυξάνεται με μικρότερο ρυθμό από την αύξηση της φορολογικής βάσης.⁴

Επιπροσθέτως αξίζει να τονίσουμε πως οι φόροι διακρίνονται και με βάση τον φορέα στον οποίο κατατίθενται. Σε περίπτωση είσπραξης τους, από το υπουργείο οικονομικών, τότε αναφερόμαστε σε φόρους της κεντρικής διοίκησης. Με αυτούς τους φόρους επιτυγχάνεται η επίτευξη των στόχων του κρατικού προϋπολογισμού. Από την άλλη οι φόροι που καταβάλλονται στους Δήμους και στις Περιφέρειες, αποτελούν τους φόρους της τοπικής αυτοδιοίκησης. Αυτοί οι φόροι συμβάλουν στην επίτευξη των πολιτικών και των στόχων, των Δήμων και των Περιφερειών αντίστοιχα. Ενώ τέλος υπάρχουν και οι εισφορές των εργοδοτών και των εργαζομένων σε φορείς κοινωνικής ασφάλισης. Αυτές οι εισφορές θεωρούνται φόροι Φορέων κοινωνικής ασφάλισης και έχουν ως σκοπό ύπαρξης την στήριξη του ασφαλιστικού συστήματος.⁵

Επίσης, μια ακόμα διάκριση των φόρων είναι αυτή των Άμεσων και Έμμεσων.

- Άμεσοι φόροι. Όταν δεν μετακυλύετε το φορολογικό βάρος σε άλλον φορολογούμενο τότε αναφερόμαστε σε έναν άμεσο φόρο. “Ο κώδικας φορολογίας εισοδήματος αποτελεί το βασικότερο νομοθέτημα στην άμεση φορολογία”.⁶ Επίσης ένα άλλο κριτήριο διάκρισης είναι το εάν οι φόροι είναι αντιληπτοί στους φορολογούμενους. Αν είναι αντιληπτοί τότε μιλάμε για άμεσους φόρους.⁷
- Έμμεση φόροι. Στην περίπτωση που μετακυλύετε το φορολογικό βάρος σε άλλον φορολογούμενο τότε αναφερόμαστε σε έναν έμμεσο φόρο. Επίσης οι έμμεσοι φόροι δεν είναι αντιληπτοί στον φορολογούμενο. Παραδείγματα τέτοιων φόρων είναι το ΦΠΑ στην αγορά προϊόντων και οι φόροι κατανάλωσης τσιγάρων.⁸

⁴ Τάτσος, Ν. (2012), ‘Θεωρία των φόρων και φορολογική πολιτική’, Αθήνα, εκδόσεις Κριτική, σελ. 27

⁵ Τάτσος, Ν. (2012), ‘Θεωρία των φόρων και φορολογική πολιτική’, Αθήνα, εκδόσεις Κριτική, σελ. 54

⁶ Σταματόπουλος, Δ. Καραβοκύρης, Α. (2017), ‘Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων ανάλυση – ερμηνεία’, Β έκδοση, τόμος Α, Αθήνα, εκδόσεις Σταματοπούλου, ‘πρόλογος’

⁷ Τάτσος, Ν. (2012), ‘Θεωρία των φόρων και φορολογική πολιτική’, Αθήνα, εκδόσεις Κριτική, σελ. 55 - 57

⁸ Σαμαρά, Δ. (2016), ‘Φορολογικό σύστημα και φοροδιαφυγή: Οι επιπτώσεις στην Ελληνική οικονομία’, σελ. 12

⁸ Τάτσος, Ν. (2012), ‘Θεωρία των φόρων και φορολογική πολιτική’, Αθήνα, εκδόσεις Κριτική, σελ. 55 - 57

1.3 Οι λειτουργίες των φόρων

Ένα κράτος μέσω των φόρων ασκεί οικονομική και κοινωνική πολιτική. Όπως αναφέραμε παραπάνω τα κράτη επιδιώκουν την μετάθεση των πόρων από τον ιδιωτικό τομέα προς τον δημόσιο, με σκοπό την κάλυψη κρατικών δαπανών. Επίσης οι φόροι συμβάλουν στην ανάπτυξη ενός κράτους, ενώ παράλληλα έχουν την ικανότητα της σταθεροποίησης της οικονομίας σε κρίσιμες περιόδους όπως είναι η οικονομική ύφεση και ο πληθωρισμός. Τέλος είναι γνωστό πως μέσω της φορολογίας επιδιώκεται δίκαιη κατανομή του πλούτου και των εισοδημάτων. Δηλαδή είναι μέσο καταπολέμησης των οικονομικών ανισοτήτων.⁹

1.4 Φόρος, μικροοικονομική σκοπιά

Εκτός της μακροοικονομικής πλευράς, αξίζει να αναφέρουμε και την μικροοικονομική πλευρά ενός φόρου. Συγκεκριμένα μέσω του φόρου επηρεάζονται η καμπύλη ζήτησης και προσφοράς εργασίας. Στην ιδανική περίπτωση που έχουμε *ceteris paribus*, ένας φόρος εισοδήματος, μειώνει την προσφορά εργασίας. Αυξάνει έτσι τον μισθό του εργαζόμενου, μειώνοντας ουσιαστικά τον καθαρό μισθό, μετά την φορολόγηση. Καταυτό τον τρόπο γίνεται αντιληπτό πως δημιουργείται ένα κοινωνικό κόστος, δηλαδή το κόστος του φόρου που επιβαρύνει τον φορολογούμενο.¹⁰

⁹ Τάτσος, Ν. (2012), *‘Θεωρία των φόρων και φορολογική πολιτική’*, Αθήνα, εκδόσεις Κριτική, σελ. 27

¹⁰ Μπουρλάκης, Κ. Χατζηδημητρίου, Ι. (2010), *‘Μικροοικονομική θεωρία – πρακτική’*, Αθήνα, εκδόσεις gosily, σελ. 248 - 249

2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

2.1 Ελληνική πραγματικότητα

Ο κώδικας φορολογίας εισοδήματος που ισχύει στην Ελλάδα είναι ο ν. 4172/13, ο οποίος και θα αναλυθεί στην συνέχεια της εργασίας, όσον αφορά τα φυσικά πρόσωπα. Αποτελέσε μια καινοτομία για την χώρα καθόσον δεν έχει καμία σχέση με τους προηγούμενους ΚΦΕ.

Όμως αξίζει να γίνει μία σύντομη αναδρομή, στα αποτελέσματα της φορολογίας στην κοινωνία και την οικονομία της χώρας. Ώστε να γίνει καλύτερα κατανοητό το θέμα της συγκεκριμένης εργασίας.

Τα συνολικά έσοδα από φόρους στην Ελλάδα προέρχονται από τις εξής κατηγορίες φόρων. Φόροι επί αγαθών και υπηρεσιών, φόροι και δασμοί επί εισαγωγών, τακτικοί φόροι ακίνητης περιουσίας, λοιποί φόροι επί παραγωγής, φόρος εισοδήματος, φόροι κεφαλαίου και λοιποί τρέχοντες φόροι. Από όλους τους παραπάνω, θα εμβαθύνουμε στους φόρους εισοδήματος φυσικών προσώπων.

Παρατηρείται πως μεγαλύτερα φορολογικά έσοδα το κράτος καρπώνεται από τον φόρο επί αγαθών και υπηρεσιών, καθώς επίσης και από τον φόρο εισοδήματος. Ειδικότερα μετά την χαλάρωση των μέτρων καταπολέμησης της πανδημίας του κορονοϊού, παρουσιάστηκε μια αύξηση εσόδων από φόρους επί αγαθών και υπηρεσιών λόγω της αύξησης της οικονομικής δραστηριότητας και της κίνησης της αγοράς, που επέφεραν αυτά τα μέτρα. Ενώ επίσης διαφαίνεται μια αύξηση όσον αφορά τα έσοδα από τον φόρο εισοδήματος. Διότι πρώτον υπήρξε επιμήκυνση των δόσεων της φορολογίας, ενώ δεύτερον υπήρξαν ευνοϊκότερες ρυθμίσεις φορολογικών χρεών.

Παρακάτω παρουσιάζεται ένας πίνακας, ο οποίος δείχνει την πορεία των εσόδων από τους διάφορους φόρους που αναφέραμε παραπάνω, σε διάστημα 5 ετών από το 2017 έως και το 2021.

Πίνακας 1 – Διαχρονική εξέλιξη εσόδων από φόρους τα έτη 2017 – 2021

Έσοδα από φόρους	2017	2018	2019	2020	2021	Διαχρονική εξέλιξη
Φόροι επί αγαθών και υπηρεσιών (Α.Λ.Ε. 111)	26.343,58	27.437,14	28.013,91	23.945,06	26.736,03	
Φόροι και δασμοί επί εισαγωγών (Α.Λ.Ε. 112)	201,21	231,60	298,19	244,66	304,88	
Τακτικοί φόροι ακίνητης περιουσίας (Α.Λ.Ε. 113)	3.100,23	3.081,63	2.785,87	2.427,22	2.652,18	
Λοιποί φόροι επί παραγωγής (Α.Λ.Ε. 114)	1.351,07	1.238,35	990,57	1.069,18	1.086,69	
Φόρος εισοδήματος (Α.Λ.Ε. 115)	16.209,64	16.548,06	16.710,63	13.589,15	14.702,20	
Φόροι κεφαλαίου (Α.Λ.Ε. 116)	194,45	161,40	244,72	180,05	197,98	
Λοιποί τρέχοντες φόροι (Α.Λ.Ε. 119)	2.439,84	2.564,44	2.365,27	1.743,36	2.452,22	
Σύνολο φόρων (Α.Λ.Ε. 11)	49.840,01	51.262,61	51.409,15	43.198,67	48.132,18	

Πηγή: Έκθεση για την εξέλιξη και την διακύμανση των εσόδων από φόρους έτους 2021, Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων, ΑΑΔΕ. https://www.aade.gr/sites/default/files/2022-02/ekthesi_esodwn_etous_2021.pdf

Γίνεται ξεκάθαρο πως την μεγαλύτερη δυναμική έχουν, ο φόρος εισοδήματος και οι έμμεση φόροι που είναι οι φόροι επί αγαθών και υπηρεσιών.

Ο φόρος εισοδήματος παρουσιάζει το 2020 μια πτώση καθώς αυτό οφείλεται στην επίδραση της πανδημίας τόσο στο εισόδημα των νοικοκυριών, όσο και στα κέρδη των εταιρειών. Το 2021 από την άλλη παρουσιάζεται μια αύξηση των εσόδων κυρίως λόγω αύξησης των κερδών των εταιρειών συγκριτικά με την προηγούμενη χρονιά. Αξίζει να τονιστεί πως ο φόρος εισοδήματος διακρίνεται από τους φόρο εισοδήματος κατοίκων αλλοδαπής, φόρος εισοδήματος από φυσικά πρόσωπα, φόρος εισοδήματος από νομικά πρόσωπα κλπ. Όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα για τα έτη 2020, 2021.¹¹

Πίνακας 2 – Έσοδα από το φόρο εισοδήματος

Έσοδα από φόρο εισοδήματος	2020	2021	Ποσοστό Συμμετοχής 2021	Ποσοστιαία Μεταβολή 2021/2020
Φόρος εισοδήματος πληρωτέος από Φυσικά Πρόσωπα (ΦΠ) (Α.Λ.Ε. 11501)	10.155,12	10.178,91	69,2%	0,23% ↑
Φόρος εισοδήματος πληρωτέος από εταιρίες (ΝΠ) (Α.Λ.Ε. 11502)	2.360,60	3.374,25	23,0%	42,94% ↑
Φόροι επί κερδών διακράτησης (Α.Λ.Ε. 11503)	37,14	31,51	0,2%	-15,16% ↓
Φόροι επί κερδών από λαχεία και τυχερά παίγνια (Α.Λ.Ε. 11504)	101,14	116,98	0,8%	15,65% ↑
Φόρος εισοδήματος κατοίκων αλλοδαπής (Α.Λ.Ε. 11505)	54,60	58,99	0,4%	8,04% ↑
Φόρος εισοδήματος ειδικών κατηγοριών (Α.Λ.Ε. 11506)	880,54	941,56	6,4%	6,93% ↑
Σύνολο φόρων εισοδήματος (Α.Λ.Ε. 115)	13.589,15	14.702,20	100,0%	8,19% ↑

Πηγή: Έκθεση για την εξέλιξη και την διακύμανση των εσόδων από φόρους έτους 2021, Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων, ΑΑΔΕ. https://www.aade.gr/sites/default/files/2022-02/ekthesi_esodwn_etous_2021.pdf

¹¹ Έκθεση για την εξέλιξη και την διακύμανση των εσόδων από φόρους έτους 2021, Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων, ΑΑΔΕ. https://www.aade.gr/sites/default/files/2022-02/ekthesi_esodwn_etous_2021.pdf

Αντιλαμβανόμαστε πως όπως προκύπτει από τα στοιχεία της ΑΑΔΕ. Ο φόρος εισοδήματος από φυσικά πρόσωπα αποτελεί το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής στα έσοδα από φόρο εισοδήματος. Από την άλλη το ποσοστό συμμετοχής του φόρου εισοδήματος κατοίκων αλλοδαπής είναι πολύ χαμηλό. Αν αναλογιστεί βέβαια κανείς πως η Ελλάδα έχει έντονη την παρουσία της, μέσω των ομογενών, σε χώρες όπως η Αμερική, Αυστραλία, Καναδά, Γερμανία κλπ. Το ποσοστό αυτό λοιπόν δεν δικαιολογείται να είναι τόσο χαμηλό.

Αξίζει σε αυτό το σημείο να τονιστεί η φορολογική πολιτική που έχει καθορίσει η Ελληνική Δημοκρατία. Η φορολογική πολιτική της Ελλάδας εστιάζεται στην απλοποίηση του φορολογικού συστήματος, στην θέσπιση μιας ενιαίας φορολογικής κλίμακας και στην απλούστευση της διαδικασίας επιβολής προστίμων.¹² Στόχος φαίνεται να αποτελεί η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής μέσω διασταυρώσεων φορολογικών δηλώσεων και τραπεζικών λογαριασμών. Ήδη ο κρατικός ελεγκτικός μηχανισμός έχει εστιάσει, ώστε οι υπάλληλοι των φορολογικών υπηρεσιών να ασχολούνται κυρίως με τον φορολογικό έλεγχο. Επιπροσθέτως η επέκταση της χρήσης ηλεκτρονικών μέσων πληρωμών, μέσω του νόμου αλλά και μέσω κινήτρων (πχ. Λοταρία).¹³

Όλα αυτά αποσκοπούν εν τέλει στην μείωση των υψηλών φορολογικών συντελεστών που έχει η Ελλάδα συγκριτικά με άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, αλλά και με χώρες με παρόμοιο ανταγωνιστικό επίπεδο.¹⁴

2.2 Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα

Όλα τα κράτη μαστίζονται από αυτό το πρόβλημα, την φοροδιαφυγή. Η Ελλάδα κατέχει πρωταρχικές θέσεις μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τι είναι όμως η φοροδιαφυγή ;

¹²Υπουργείο Οικονομικών, Ελλάδα μια στρατηγική ανάπτυξης για το μέλλον, Ιούλιος 2018, σελ 11.
<https://www.minfin.gr/documents/20182/531701/22-2-2019+++CE%91%CE%9D%CE%91%CE%A0%CE%A4%CE%A5%CE%9E%CE%99%CE%91%CE%9A%CE%97-%CE%A3%CE%A4%CE%A1%CE%91%CE%A4%CE%97%CE%93%CE%99%CE%9A%CE%97.pdf/7a339995-5415-4255-be73-16eb3dd33c0f>

¹³ Υπουργείο Οικονομικών, Ελλάδα μια στρατηγική ανάπτυξης για το μέλλον, Ιούλιος 2018, σελ 12.
<https://www.minfin.gr/documents/20182/531701/22-2-2019+++CE%91%CE%9D%CE%91%CE%A0%CE%A4%CE%A5%CE%9E%CE%99%CE%91%CE%9A%CE%97-%CE%A3%CE%A4%CE%A1%CE%91%CE%A4%CE%97%CE%93%CE%99%CE%9A%CE%97.pdf/7a339995-5415-4255-be73-16eb3dd33c0f>

¹⁴ Υπουργείο Οικονομικών, Ελλάδα μια στρατηγική ανάπτυξης για το μέλλον, Ιούλιος 2018, σελ 12.

“Φοροδιαφυγή νοείται κάθε παράνομη πράξη ή παράλειψη των φορολογουμένων, που έχει σκοπό τη μείωση της νόμιμης φορολογικής υποχρέωσης και την αποφυγή καταβολής του φόρου”¹⁵ Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής συμβαίνει λόγω της φύσης του φόρου. Ο φόρος διακρίνεται από έναν υποχρεωτικό χαρακτήρα. Όταν λοιπόν ο φορολογούμενος καταβάλει τον υποχρεωτικό φόρο στο κράτος, ο οποίος όμως δεν συνοδεύεται από μια δίκαιη αντιπαροχή του κράτους στον φορολογούμενο, τότε ο δεύτερος δυσανασχετεί. Η αντίδραση αυτή του φορολογούμενου οδηγεί τελικά στην φοροδιαφυγή, μέσω της οποίας δημιουργούνται μόνο προβλήματα. Βέβαια από την άλλη υπάρχουν κάποιες απόψεις πως η φοροδιαφυγή σε ένα ποσοστό είναι ανεκτή, αν όχι και θεμιτή. Διότι ευθύνεται για μεγαλύτερη αποταμίευση σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις με αποτέλεσμα την επιτάχυνση της οικονομικής ανάπτυξης.

Τα προβλήματα που προκαλεί η φοροδιαφυγή έχουν κοινωνικό αντίκτυπο. Έχει αρνητικές συνέπειες για την οικονομία μίας χώρας. Ενώ από την άλλη αναδεικνύει και προδίδει την ανεπάρκεια της δημόσιας διοίκησης για σωστό έλεγχο.¹⁶ Πράξεις φοροδιαφυγής αποτελούν η απόκρυψη των πωλήσεων μιας επιχείρησης, η απόκρυψη εισοδήματος ενός νοικοκυριού, η απόκρυψη περιουσιακών στοιχείων κλπ.¹⁷ Αποτελεί δε μια πράξη σοβαρά αντικοινωνική, με στοιχεία εγκληματικού χαρακτήρα.

Κάποιοι από τους λόγους που οδηγούν τον φορολογούμενο στην φοροδιαφυγή είναι:

- Οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές
- Η ατιμωρησία των ελεγκτικών αρχών
- Η έλλειψη εμπιστοσύνης στην εκάστοτε κυβέρνηση
- Το πολύπλοκο φορολογικό σύστημα
- Η αβεβαιότητα λόγω της συχνής αλλαγής του φορολογικού συστήματος
- Αφερεγγυότητα του κράτους απέναντι στους πολίτες

Όλα τα παραπάνω ευθύνονται για την φοροδιαφυγή και αποτελούν αγκάθια σε κάθε κοινωνία. Μέσω της φοροδιαφυγής όμως κάθε κράτος μαστίζεται από τις συνέπειες που δημιουργεί. Η άδικη κατανομή των φορολογικών βαρών, οδηγεί ορισμένους να φοροδιαφεύγουν και ορισμένους να επωμίζονται το βάρος των ασυνείδητων συμπολιτών

¹⁵Τάτσος, Ν. (2012), ‘Θεωρία των φόρων και φορολογική πολιτική’, Αθήνα, εκδόσεις Κριτική, σελ. 86

¹⁶ Σαμαρά, Δ. (2016), ‘Φορολογικό σύστημα και φοροδιαφυγή: Οι επιπτώσεις στην Ελληνική οικονομία’, σελ.33

¹⁷ Τάτσος, Ν. (2012), ‘Θεωρία των φόρων και φορολογική πολιτική’, Αθήνα, εκδόσεις Κριτική, σελ. 86

τους. Ακόμα μειώνει τα φορολογικά έσοδα, έχοντας ως συνέπεια την δυσκολία κάλυψης των κρατικών δαπανών. Ενώ ταυτόχρονα μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών μέτρων, καθώς όσο μεγαλύτερη η φοροδιαφυγή τόσο μικρότερη επιρροή έχει το κράτος στις δυνάμεις της αγοράς μέσα σε μια κοινωνία. Τέλος επηρεάζει αρνητικά την φορολογική συνείδηση των φορολογουμένων που είναι συνεπείς, και τους οδηγεί στην φοροδιαφυγή καθώς δεν επιθυμούν να επωμίζονται οι ίδιοι το βάρος των ασυνείδητων.¹⁸

Στην Ελλάδα σύμφωνα με την μελέτη της κα. Σαμαράς¹⁹ διαφαίνεται να επικρατούν όλες οι συνθήκες που είναι ικανές και οδηγούν τους Έλληνες στην φοροδιαφυγή. Καταρχάς στην χώρα μας ενώ είναι αρκετοί αυτοί που ισχυρίζονται πως γνωρίζουν το φορολογικό σύστημα, ειδικά οι νέοι, από την άλλη δεν κατανοούν το πώς λειτουργεί. Επίσης υπάρχει μια δυσαρέσκεια ως προς τα μεγάλα φορολογικά βάρη, τα οποία φαίνεται ότι τα σηκώνουν κυρίως οι μισθωτοί. Ακόμα σημαντικό είναι ότι ο Έλληνας φορολογούμενος θεωρεί το φορολογικό σύστημα πολύ περίπλοκο και μη ανταποδοτικό στον φορολογούμενο.

Συνάγεται λοιπόν πως η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα υπάρχει κυρίως για τους κάτωθι λόγους:

- Λόγο κουλτούρας
- Μη ανταποδοτικότητας του κράτους
- Υψηλών φορολογικών συντελεστών
- Αίσθηση άδικου νόμου
- Ανεπαρκείς κρατικοί ελεγκτικοί μηχανισμοί

Διαφαίνεται έτσι πως ένας συνδυασμός των παραπάνω λόγων με ένα κακό ελεγκτικό μηχανισμό προκαλούν διαταραχή στην οικονομία μιας χώρας σαν την Ελλάδα. Προκαλείται μεγάλη φοροδιαφυγή που έχει ως συνέπεια την απώλεια μεγάλου ποσοστού φορολογικών εσόδων για το κράτος. Αυτό έχει ως συνέπεια την δυσκολία του κράτους στην κάλυψη των δημοσίων δαπανών.

¹⁸ Τάτσος, Ν. (2012), 'Θεωρία των φόρων και φορολογική πολιτική', Αθήνα, εκδόσεις Κριτική, σελ. 87 - 89

¹⁹ Σαμαρά, Δ. (2016), 'Φορολογικό σύστημα και φοροδιαφυγή: Οι επιπτώσεις στην Ελληνική οικονομία'

3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Ο νόμος 4172/13

3.1 Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος Δομή & Διάρθρωση

Ο Κ.Φ.Ε ο οποίος διαμορφώνει την φορολογική πολιτική της Ελλάδας είναι ο ν. 4172/13. Όπως αναφέραμε και σε προηγούμενο κεφάλαιο αποτελεί μία καινοτομία για τα Ελληνικά δεδομένα. Ο συγκεκριμένος νόμος ισχύει από το οικονομικό έτος 2015 ή αλλιώς από το φορολογικό έτος 2014 και διαιρείται σε έξι μέρη:

1. Στις Γενικές Διατάξεις
2. Διατάξεις φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων
3. Διατάξεις φόρου εισοδήματος νομικών προσώπων-νομικών οντοτήτων
4. Διατάξεις για την παρακράτηση του φόρου και την φορολόγηση στην πηγή
5. Διατάξεις καταπολέμησης της φοροδιαφυγής
6. Διατάξεις για την υποβολή δηλώσεων και την προκαταβολή του φόρου νομικών και φυσικών προσώπων

Εμείς θα εμβαθύνουμε στις διατάξεις του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων. Καθώς ήδη αναφέραμε πως καρπώνονται ένα μεγάλο ποσοστό των φορολογικών εσόδων του κράτους. Επίσης αξίζει να αναφέρουμε πως οι προγενέστεροι νόμοι του 4172/13 φορολογούσαν το συνολικό εισόδημα του φορολογουμένου, ανεξαρτήτως πηγής προέλευσης του εισοδήματός τους, μέσω μιας ενιαίας προοδευτικής κλίμακας. Αντίθετα με τον ν. 4172/13 υιοθετήθηκε η φορολόγηση των εισοδημάτων ανάλογα με την πηγή προέλευσής τους.²⁰ Έτσι διακρίνουμε αναλυτικά τις εξής πηγές εισοδήματος:

- Εισοδήματα από μισθούς και συντάξεις
- Εισοδήματα από επιχειρηματική δραστηριότητα
- Εισοδήματα αγροτικών συνεταιρισμών
- Εισοδήματα από μισθώσεις ακινήτων

²⁰ Σταματόπουλος, Δ. Καραβοκύρης, Α. (2017), 'Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων ανάλυση – ερμηνεία', Β έκδοση, τόμος Α, Αθήνα, εκδόσεις Σταματοπούλου, σελ. 61

- Τόκοι τραπεζών
- Εισοδήματα ναυτικών
- Δικαιώματα
- Μερίσματα
- Κέρδη νομικών οντοτήτων
- Υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου

Βέβαια θα αναφέρουμε παρακάτω πως ακριβώς ορίζει αυτές τις πηγές το άρθρο 7 του ν. 4172/13.

3.2 Γενικές διατάξεις

Οι γενικές διατάξεις αποτελούν τα θεμέλια του Κ.Φ.Ε, βοηθούν δε στην καλύτερη κατανόηση του νόμου. Παρακάτω θα αναλύσουμε τον Κ.Φ.Ε όσον αφορά τα φυσικά πρόσωπα και την επιχειρηματική δραστηριότητα αυτών. Ο ν. 4172/13 ρυθμίζει την φορολογία τόσο των φυσικών προσώπων, όσο και των νομικών προσώπων-οντοτήτων. Ως πρόσωπο ορίζεται κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο- οντότητα, ενώ ως φορολογούμενος κάθε πρόσωπο που υπόκειται σε φορολογία βάση του Κ.Φ.Ε. Επίσης μια σημαντική έννοια είναι το συγγενικό πρόσωπο που είναι ο/η σύζυγος και οι ανιόντες ή οι κατιόντες σε ευθεία γραμμή.

Το φυσικό πρόσωπο λοιπόν έχει μόνο μία φορολογική κατοικία στην οποία υπόκειται σε φόρο για το παγκόσμιο εισόδημά του. Βέβαια φορολογείται για το εισόδημα που προέκυψε εντός ενός συγκεκριμένου φορολογικού έτους. Ο φορολογικός κάτοικος Ελλάδας λοιπόν φορολογείται στην Ελλάδα για το παγκόσμιο εισόδημά του. Από την άλλη ο φορολογικός κάτοικος αλλοδαπής φορολογείται στην Ελλάδα μόνο για το εισόδημα που προέκυψε σε αυτή.²¹

²¹ Σταματόπουλος, Δ. Καραβοκύρης, Α. (2017), *‘Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων ανάλυση – ερμηνεία’*, Β έκδοση, τόμος Α, Αθήνα, εκδόσεις Σταματοπούλου, σελ. 83

3.3 Φορολογική κατοικία

Βάση του νόμου φορολογικός κάτοικος Ελλάδας είναι όποιο φυσικό πρόσωπο έχει την μόνιμη ή κύρια κατοικία του ή την συνήθη διαμονή του ή το κέντρο ζωτικών συμφερόντων του, δηλαδή προσωπικούς, οικονομικούς, κοινωνικούς δεσμούς, σε αυτή. Επίσης είναι ο κάθε πρόξενος ή διπλωμάτης με ελληνική ιθαγένεια που υπηρετεί την Ελλάδα στο εξωτερικό. Ένα φυσικό πρόσωπο ακόμα θεωρείται κάτοικος ημεδαπής εφόσον διαμένει στην Ελλάδα για πάνω από 183 ημέρες συμπεριλαμβανομένων και σύντομων διαστημάτων διαμονής στο εξωτερικό.²² Δηλαδή διαφαίνεται πως η κύρια κατοικία ενός φυσικού προσώπου εστιάζει ουσιαστικά στην βούληση του ανθρώπου. Συγκεκριμένα το που επιλέγει ο φορολογούμενος να έχει το κέντρο των βιωτικών του σχέσεων. Βέβαια η βούληση αυτή του ανθρώπου δεν πρέπει μόνο να εστιάζεται και να αποδεικνύεται από την σχετική δήλωση του φορολογουμένου αλλά πρέπει και να προκύπτει από πραγματικά γεγονότα.²³

Για παράδειγμα ένας φορολογούμενος που αναγκάζεται να μεταναστεύσει σε χώρα του εξωτερικού για τρία χρόνια, για επαγγελματικούς λόγους, δεν σημαίνει πως είναι κάτοικος αλλοδαπής και δεν θα φορολογηθεί στην Ελλάδα. Εφόσον η οικογένεια του διαμένει στην Ελλάδα, συνάγεται πως το κέντρο των βιωτικών του σχέσεων είναι σε αυτή και θεωρείται φορολογικός κάτοικος Ελλάδας.²⁴

Επίσης οι φοιτητές ή οι ιδιωτικοί υπάλληλοι που απομακρύνθηκαν από τον τόπο μόνιμης κατοικίας τους, σύμφωνα με τα παραπάνω δεν σημαίνει πως συγκαταλέγονται στους κατοίκους αλλοδαπής. Για τον ίδιο λόγο δεν θεωρούνται κάτοικοι αλλοδαπής τα πληρώματα πλοίων με ξένη σημαία. Τέλος αξίζει να τονίσουμε πως δεν είναι πάντα ξεκάθαρο ποια είναι η φορολογική κατοικία ενός φορολογουμένου. Αυτό το πρόβλημα λύνεται από το τμήμα του Υπ. Οικονομικών (Δ/νση Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων), το οποίο έρχεται σε επαφή με την φορολογική αρχή του έτερου κράτους.²⁵

²² Νόμος ν. 4172/13, 'Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις', Άρθρο 4

²³ Σταματόπουλος, Δ. Καραβοκύρης, Α. (2017), 'Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων ανάλυση – ερμηνεία', Β έκδοση, τόμος Α, Αθήνα, εκδόσεις Σταματοπούλου, σελ. 84

²⁴ Σταματόπουλος, Δ. Καραβοκύρης, Α. (2017), 'Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων ανάλυση – ερμηνεία', Β έκδοση, τόμος Α, Αθήνα, εκδόσεις Σταματοπούλου, σελ. 84

²⁵ Σταματόπουλος, Δ. Καραβοκύρης, Α. (2017), 'Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων ανάλυση – ερμηνεία', Β έκδοση, τόμος Α, Αθήνα, εκδόσεις Σταματοπούλου, σελ. 86

3.4 Εισόδημα ημεδαπής

Τα εισοδήματα των φορολογουμένων διακρίνονται σε αυτά που προκύπτουν στην ημεδαπή και σε αυτά που προκύπτουν στην αλλοδαπή. Όσον αφορά τα εισοδήματα της ημεδαπής είναι κάθε εισόδημα πηγής Ελλάδας όπως, εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις που καταβάλλονται από το Ελληνικό Δημόσιο. Επίσης είναι τα εισοδήματα από υπηρεσίες διοίκησης, τα εισοδήματα από καλλιτεχνικές και αθλητικές δραστηριότητες, τα εισοδήματα από πώληση παγίων περιουσιακών στοιχείων και τα εισοδήματα από επιχειρηματική δραστηριότητα που ασκείται στην ημεδαπή. Από την άλλη τα εισοδήματα αλλοδαπής νοούνται σαν τα εισοδήματα που δεν προκύπτουν στην ημεδαπή.²⁶

Τα εισοδήματα σύμφωνα με τον νόμο διακρίνονται σε τέσσερις κατηγορίες:

1. Εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις
2. Εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα
3. Εισόδημα από κεφάλαιο
4. Εισόδημα από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου

Η μεν πρώτη κατηγορία ορίζεται στο εισόδημα σε χρήμα ή σε είδος που προήλθε από υφιστάμενη, παρελθούσα ή μελλοντική εργασιακή σχέση. Στην δεύτερη κατηγορία φορολογούνται τα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα. Στην τρίτη κατηγορία συμπεριλαμβάνονται τα εισοδήματα σε χρήμα ή σε είδος με την μορφή, μερισμάτων, τόκων, δικαιωμάτων και εισοδήματα από ακίνητη περιουσία, όπως το εισόδημα από εκμίσθωση ακινήτων. Τέλος το εισόδημα από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου συμπεριλαμβάνει, την υπεραξία μεταβίβασης από πώληση ακινήτου ή την υπεραξία από την μεταβίβαση επιχείρησης ή μετοχών κλπ.²⁷

Όσα εισοδήματα δεν υπάγονται στις παραπάνω κατηγορίες δεν υπόκεινται σε φόρο. Κάποια από τα μη υποκείμενα σε φόρο εισοδήματα είναι τα χρηματικά βραβεία, οι

²⁶ Νόμος ν. 4172/13, 'Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις', Άρθρο 5

²⁷ Σταματόπουλος, Δ. Καραβοκύρης, Α. (2017), 'Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων ανάλυση – ερμηνεία', Β έκδοση, τόμος Α, Αθήνα, εκδόσεις Σταματοπούλου, σελ. 118

υποτροφίες και τα κρατικά βοηθήματα που καταβάλλονται σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες. Τα μεν χρηματικά βραβεία δεν φορολογούνται, μόνο όταν δίνονται με την μορφή ηθικής και υλικής αμοιβής και όχι όταν δίνονται με την μορφή εργασιακού μόνου. Για παράδειγμα δεν φορολογούνται χρηματικά βραβεία προς τέκνα υπαλλήλων μιας εταιρείας, λόγω των επιδόσεων τους στις ακαδημαϊκές τους σπουδές.²⁸ Επιπροσθέτως οι υποτροφίες από δημόσιους φορείς δεν εμπίπτουν στο Κ.Φ.Ε και δεν φορολογούνται, εκτός αν πρόκειται για αμοιβές ερευνητικών επιτροπών.

Ένας ακόμα σημαντικός παράγοντας στον Κ.Φ.Ε αποτελεί το φορολογικό έτος. Το φορολογικό έτος ταυτίζεται με το ημερολογιακό. Ο φόρος δε που επιβάλλεται αφορά τα εισοδήματα που προέκυψαν το αμέσως προηγούμενο φορολογικό έτος. Σημαντικό επίσης είναι ότι ο χρόνος κτήσης του εισοδήματος αποτελεί τον χρόνο που ο φορολογούμενος απέκτησε το δικαίωμα είσπραξης του.²⁹

Τέλος ο νόμος διευκρινίζει ακόμα και την περίπτωση συμψηφισμού του φόρου που καταβλήθηκε από έναν φορολογούμενο στην αλλοδαπή. Συγκεκριμένα αν ένας φορολογούμενος ημεδαπής αποκτήσει εισοδήματα στην αλλοδαπή, τότε ο φόρος που αντιστοιχεί στην ημεδαπή για το συγκεκριμένο εισόδημα μειώνεται κατά το ποσό του φόρου που κατέβαλε ο φορολογούμενος στην αλλοδαπή. Η μείωση αυτή δεν είναι εφικτό να είναι μεγαλύτερη από τον φόρο που αναλογεί για το συγκεκριμένο εισόδημα στην ημεδαπή.³⁰ Για την καλύτερη εφαρμογή του μέτρου αυτού, η Ελλάδα έχει συνάψει με πληθώρα κρατών τις Συμβάσεις Αποφυγής Διπλής Φορολογίας.³¹

3.5 Φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων

Ένα φορολογικό σύστημα είδαμε πως αποτελείται από ένα μείγμα φόρων μέσω των οποίων το κράτος επιδιώκει την επίτευξη της κάλυψης των δημόσιων δαπανών. Για ορισμένους ο

²⁸ Σταματόπουλος, Δ. Καραβοκύρης, Α. (2017), *‘Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων ανάλυση – ερμηνεία’*, Β έκδοση, τόμος Α, Αθήνα, εκδόσεις Σταματοπούλου, σελ. 120

²⁹ Νόμος ν. 4172/13, *‘Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις’*, Άρθρο 8

³⁰ Νόμος ν. 4172/13, *‘Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις’*, Άρθρο 9

³¹ Σταματόπουλος, Δ. Καραβοκύρης, Α. (2017), *‘Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων ανάλυση – ερμηνεία’*, Β έκδοση, τόμος Α, Αθήνα, εκδόσεις Σταματοπούλου, σελ. 140

φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων είναι ο πιο σημαντικός φόρος ή αν όχι ο πιο σημαντικός, από τους πιο νευραλγικούς. Αποτελεί τον φόρο που επιβάλλεται ετησίως στα εισοδήματα των φυσικών προσώπων.³²

Αρχικά πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στην έννοια του εξαρτώμενου μέλους. Εξαρτώμενα μέλη είναι ο/η σύζυγος εφόσον δεν έχει δικά του εισοδήματα και επιπλέον τα άγαμα τέκνα έως 18 ετών εφόσον δεν σπουδάζουν ή τα άγαμα τέκνα έως 25 ετών εφόσον σπουδάζουν, είναι άνεργοι και είναι εγγεγραμμένοι στο μητρώο ανέργων του Ο.Α.Ε.Δ. ή υπηρετούν την στρατιωτική τους θητεία. Επίσης εξαρτώμενα μέλη θεωρούνται οι ανιόντες και οι κατιόντες (πατέρας, γιαγιά), όπως ακόμα και φυσικά πρόσωπα με νοητική ή σωματική αναπηρία τουλάχιστον 67%, εφόσον είναι άγαμα, τέκνα φορολογουμένων ή ακόμα και αδέρφια.

Τα φυσικά πρόσωπα των παραπάνω κατηγοριών παύουν να είναι εξαρτώμενα μέλη αν το ετήσιο εισόδημα τους ξεπερνάει το ποσό των 3.000 ευρώ και στην περίπτωση των ατόμων με αναπηρία το ποσό των 6.000 ευρώ. Βέβαια εξαιρούνται από τον παραπάνω περιορισμό οι διατροφές που λαμβάνουν ανήλικα τέκνα και επιδόματα που λαμβάνουν τα άτομα με αναπηρία. Όσον αφορά το εισόδημα από μισθωτή εργασία ενός ανήλικου τέκνου, προστίθεται στο εισόδημα του γονέα και φορολογείται. Εκτός από τις περιπτώσεις που το ανήλικο τέκνο εισπράττει σύνταξη θανόντα γονέα.

Βέβαια μια λεπτομέρεια είναι πως σε περίπτωση χωριστής δήλωσης των γονέων, λόγω διαζυγίου, το εισόδημα του τέκνου φορολογείται στο όνομα του γονέα με το υψηλότερο εισόδημα. Στην περίπτωση ίσου φορολογητέου εισοδήματος των γονέων, το εισόδημα του εξαρτώμενου μέλους φορολογείται με το εισόδημα του πατέρα.³³

Ακόμα το εισόδημα των φυσικών προσώπων που φορολογείται το οποίο προέρχεται από μισθωτή εργασία και συντάξεις, αποτελεί το εισόδημα από υφιστάμενες, παρελθούσες ή μελλοντικές εργασιακές σχέσεις. Εισοδήματα από μισθωτή εργασία και συντάξεις θεωρούνται τα ημερομίσθια και τα δώρα, οι αποζημιώσεις εξόδων στα οποία έχει υποβληθεί ο εργαζόμενος και οι συντάξεις που χορηγούνται στους φορολογούμενους.³⁴ Επίσης ο νόμος

³² Νόμος ν. 4172/13, 'Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις', Άρθρο 10

³³ Νόμος ν. 4172/13, 'Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις', Άρθρο 11

³⁴ Νόμος ν. 4172/13, 'Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις', Άρθρο 12

ορίζει το πώς φορολογούνται οι παροχές σε είδος στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα οι παροχές που λαμβάνει ο εργαζόμενος αν ξεπερνάν σε αξία τα 300 ευρώ τότε φορολογούνται σαν εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις, όμως μόνο για το υπερβάλλον ποσό ανά φορολογικό έτος. Τέτοιες παροχές μπορεί να είναι η παραχώρηση οχήματος, η δανειοδότηση των υπαλλήλων, τα δικαιώματα προαίρεσης και η παραχώρηση κατοικίας στον φορολογούμενο.³⁵

Ειδικά για την παραχώρηση οχήματος σε εργαζόμενο ή εταίρο ή μέτοχο η αξία του οχήματος υπολογίζεται σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα ως ποσοστό της Λιανικής Τιμής Προ Φόρων (Λ.Τ.Π.Φ) του οχήματος.

Πίνακας 3 – Αξία παραχώρησης οχήματος

Οχήματα Λ.Τ.Π.Φ σε ευρώ	Αξία παραχώρησης (ως ποσοστό πάνω Στην Λ.Τ.Π.Φ.) σε ευρώ
0 – 14.000	4% πάνω στην Λ.Τ.Π.Φ
14.001 – 17.000	20% πάνω στην Λ.Τ.Π.Φ
17.001 – 20.000	33% πάνω στην Λ.Τ.Π.Φ
20.001 – 25.000	35% πάνω στην Λ.Τ.Π.Φ
25.001 – 30.000	37% πάνω στην Λ.Τ.Π.Φ
30.001 -	20% πάνω στην Λ.Τ.Π.Φ

Αξίζει να τονιστεί πως οχήματα που παραχωρούνται αποκλειστικά για επαγγελματικούς σκοπούς και έχουν Λ.Τ.Π.Φ μικρότερη των 17.000 ευρώ, τότε εξαιρούνται από τις διατάξεις του νόμου περί υπολογισμού ως ετήσιο εισόδημα.

Βάση παλαιότητας του οχήματος η αξία παραχώρησης μειώνεται ανάλογα. Δηλαδή ισχύει:

Πίνακας 4 – Μείωση αξίας παραχωρημένου οχήματος λόγο παλαιότητας

Έτη	Μείωση Αξίας
0 – 2	0%

³⁵ Νόμος ν. 4172/13, 'Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις', Άρθρο 13

3 – 5	10%
6 – 9	25%
10 -	50%

Αξίζει να τονιστεί πως δεν αποτελούν όλες οι παροχές σε εργαζομένους εισόδημα από μισθωτή εργασία. Κάποιες από τις εξαιρέσεις αυτές είναι τα έξοδα μετακίνησης των εργαζομένων για εργασιακό σκοπό ή οι αποζημιώσεις διαμονής και σίτισης των εργαζομένων που πραγματοποιήθηκαν για σκοπό επιχειρηματικής δραστηριότητας.³⁶ Όμως το στοιχείο που έχει την μεγαλύτερη δυναμική στην φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων αποτελεί η κλίμακα για μισθωτή εργασία και συντάξεις την οποία θα παρουσιάσουμε παρακάτω.

3.6 Φορολογικός Συντελεστής και Μειώσεις φόρου

Στην Ελλάδα υποβάλλονται σε φόρο σύμφωνα με την κλίμακα φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων οι εξής φορολογούμενοι:

1. Οι φορολογούμενοι με εισοδήματα από μισθωτή εργασία και συντάξεις
2. Οι φορολογούμενοι με εισοδήματα από ατομική επιχειρηματική εργασία (φορολογείται αυτοτελώς το κέρδος από την ατομική αγροτική δραστηριότητα)
3. Οι φορολογούμενοι από αγροτική επιχειρηματική δραστηριότητα (φορολογείται το κέρδος από την επιχειρηματική δραστηριότητα αφού προστεθεί σε αυτό τυχών εισόδημα του φορολογουμένου από μισθούς και συντάξεις)³⁷

Ο φόρος λοιπόν υπολογίζεται σύμφωνα με την παρακάτω κλίμακα:

³⁶ Νόμος ν. 4172/13, 'Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις', Άρθρο 14

³⁷ Σταματόπουλος, Δ. Καραβοκύρης, Α. (2017), 'Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων ανάλυση – ερμηνεία', Β έκδοση, τόμος Α, Αθήνα, εκδόσεις Σταματοπούλου, σελ. 237

Πίνακας 5 – Κλίμακα Κ.Φ.Ε φυσικών προσώπων

Εισόδημα (Μισθοί, Συντάξεις, Επιχειρηματική Δραστηριότητα) σε ευρώ	Φορολογικός συντελεστής (%)
0-10.000	9%
10.001-20.000	22%
20.001-30.000	28%
30.001-40.000	36%
40.001 -	44%

Πηγή: ν. 4172/13 Άρθρο 15

Πράγματι γίνεται αντιληπτό πως είναι μια προοδευτική κλίμακα φορολόγησης. Βέβαια δεν φορολογούνται σύμφωνα με αυτή, οι αξιωματικοί του εμπορικού ναυτικού, οι οποίοι φορολογούνται με συντελεστή 15% και το κατώτατο πλήρωμα του εμπορικού ναυτικού το οποίο φορολογείται με συντελεστή 10% . Επίσης για τα φυσικά πρόσωπα με πραγματικό εισόδημα κάτω των 6.000 ευρώ και τεκμαρτό κάτω των 9.500 ευρώ, εφόσον δεν δραστηριοποιούνται επιχειρηματικά, ισχύει το αφορολόγητο.

Ακόμα οι κυβερνήτες, συγκυβερνήτες και οι μηχανικοί αεροσκαφών για την μηνιαία αποζημίωση που λαμβάνουν φορολογούνται με ποσοστό 15% (Βέβαια αυτή η αποζημίωση απαλλάσσεται κατά 15% από την φορολογία). Επιπροσθέτως οι αθλητές φορολογούνται μέχρι τα 40.000 ευρώ εισοδήματος με την κλίμακα που παραθέσαμε παραπάνω. Όμως τα εισοδήματα πλέων των 40.000 ευρώ φορολογούνται με συντελεστή 22%. Οι εφάπαξ αποζημιώσεις λόγο διακοπής της σχέσεως εργασίας φορολογούνται σύμφωνα με την παρακάτω κλίμακα:

Πίνακας 6 – Κλίμακα φορολόγησης εφόδαξ αποζημίωσθς

Κλιμάκιο αποζημίωσθς (ευρώ)	Φορολογικός Συντελεστής
≤ 60.000	0%
60.000,01 - 100.000	10%
100.000,01 - 150.000	20%
> 150.000	30%

Πηγή: ν. 4172/13 Άρθρο 15

Ένα σημαντικό πλεονέκτημα του νόμου, το οποίο βοηθάει τους νησιώτες που κατοικούν σε μικρά νησιά κάτω των 3.100 κατοίκων αποτελεί το γεγονός πως το πρώτο κλιμάκιο της κλίμακας φορολόγιας εισοδήματος φυσικών προσώπων αυξάνεται κατά 50% προκειμένου να υπολογιστεί ο φόρος εισοδήματος.³⁸ Δηλαδή η κλίμακα για τους συγκεκριμένους φορολογούμενους διαμορφώνεται ως εξής.

Πίνακας 7 – Κλίμακα νησιωτών (< 3.100 κατοίκων)

Εισόδημα από μισθούς	Συντελεστής
0 – 15.000	9%
15.001 – 20.000	22%
20.001 – 30.000	28%
30.001 – 40.000	36%
40.001 -	44%

³⁸ Νόμος ν. 4172/13, 'Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις', Άρθρο 15

3.7 Μειώσεις φόρου και ηλεκτρονικά μέσα πληρωμής

Σύμφωνα με τον ν. 4172/13 το Ελληνικό φορολογικό σύστημα για να παρακινήσει τους φορολογουμένους στην χρήση ηλεκτρονικών μέσων πληρωμής (κάρτες, τραπεζικοί λογαριασμοί), έκανε υποχρεωτικό για την απόκτηση αγαθών και υπηρεσιών από την Ελλάδα και τα κράτη μέλη της Ε.Ε. να δαπανάτε το 30% του εισοδήματος των φορολογουμένων μέσω ηλεκτρονικών μέσων πληρωμής και έως 20.000 ευρώ δαπανών. Αν δεν καλύπτεται το παραπάνω κριτήριο τότε στον φόρο που προκύπτει προστίθεται η θετική διαφορά μεταξύ του απαιτούμενου και του δηλωθέντος ποσού δαπανών με ηλεκτρονικά μέσα, πολλαπλασιαζόμενο με συντελεστή 22%. Εξαιρούνται βέβαια από το κριτήριο αυτό οι ηλικιωμένη άνω των 70 ετών, οι φαντάροι, τα φυσικά πρόσωπα με αναπηρία μεγαλύτερη του 80%, οι ανήλικοι που είναι υπόχρεοι σε φορολογική δήλωση και οι φορολογικοί κάτοικοι αλλοδαπής που υποχρεούνται σε υποβολή δήλωσης στην Ελλάδα.³⁹

Βέβαια ο νόμος καθορίζει και σημαντικές μειώσεις στον φόρο που προκύπτει. Με αυτόν τον τρόπο προσπαθεί να δώσει παραπάνω κίνητρα στους φορολογουμένους και να προστατεύσει κάποιες ομάδες του πληθυσμού. Συγκεκριμένα οι μειώσεις φόρων ανάλογα με τον αριθμό των τέκνων της οικογένειας είναι:

Πίνακας 8 – Μείωση φόρου με βάση τα Τέκνα

Μείωση φόρου	Τέκνα
777	0
810	1
900	2
1.120	3
1.340	4

Για φορολογούμενους με πέντε τέκνα και άνω για το κάθε επιπλέον τέκνο η μείωση του φόρου αυξάνεται κατά 220 ευρώ. Για φορολογούμενους με εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις που υπερβαίνει τα 12.000 ευρώ η μείωση του φόρου μειώνεται με 20

³⁹ Νόμος ν. 4172/13, 'Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις', Άρθρο 15

ευρώ ανά χίλια ευρώ του φορολογητέου εισοδήματος.⁴⁰ Σε οικογένειες που οι γονείς υποβάλουν κοινή φορολογική δήλωση τις εκπτώσεις που προαναφέρθηκαν τις δικαιούνται και οι δύο σύζυγοι εφόσον είναι μισθωτοί. Στην περίπτωση δε, που οι γονείς είναι διαζευγμένοι τις εκπτώσεις τις δικαιούται ο γονέας που έχει την επιμέλεια των προστατευόμενων τέκνων.⁴¹ Ακόμα μία μείωση της τάξεως των 200 ευρώ δικαιούνται οι φορολογούμενοι με αναπηρία μεγαλύτερη του 67% και οι ανάπηροι πολέμου.

Επίσης σημαντική μείωση προκύπτει στον φόρο που υποχρεούται να καταβάλει ο φορολογούμενος όταν αποφασίζει να καταβάλει δωρεές. Πράγματι σύμφωνα με τον νόμο ο φόρος που προκύπτει βάση της κλίμακας φορολογίας εισοδήματος μειώνεται κατά με το 20% του ποσού της καταβληθείσας δωρεάς. Τονίζεται πως οι δωρεές πρέπει να είναι μεγαλύτερες των 100 ευρώ και να κατατίθενται σε λογαριασμούς ώστε να αποδεικνύεται η καταβολή τους. Ακόμα αυτές δεν μπορούν ξεπερνούν το 5% του συνολικού φορολογητέου εισοδήματος.

Για παράδειγμα έστω φορολογούμενος με φορολογητέο εισόδημα 40.000 ευρώ. Επιθυμεί να πραγματοποιήσει δωρεά αξίας 3.000 ευρώ, τότε έχουμε την εξής φορολογική αντιμετώπιση όσον αφορά την έκπτωση από την δωρεά:

Φορολογητέο Εισόδημα: 40.000 ευρώ

Επιτρεπόμενο ποσό Δωρεάς: 2.000 ευρώ (40.000*5%)

Καταβληθείσα Δωρεά: 3.000 ευρώ

Επιλέγουμε το επιτρεπόμενο ποσό 2.000 ευρώ

Άρα η μείωση του φόρου που προκύπτει είναι $2.000 * 20\% = 400$ ευρώ

Συνεπώς από τον φόρο που προκύπτει σύμφωνα με την κλίμακα φορολογίας εισοδήματος θα αφαιρεθεί το ποσό των 400 ευρώ που προέκυψε από την εφαρμογή του άρθρου 19 του ν.

⁴⁰ Νόμος ν. 4172/13, 'Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις', Άρθρο 16

⁴¹ Σταματόπουλος, Δ. Καραβοκύρης, Α. (2017), 'Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων ανάλυση – ερμηνεία', Β έκδοση, τόμος Α, Αθήνα, εκδόσεις Σταματοπούλου, σελ. 262

4172/13. Δηλαδή γίνεται κατανοητό ότι η έκπτωση του φόρου αν η δωρεά είναι μεγαλύτερη του 5% του εισοδήματος θα υπολογιστεί στο 5% επί του εισοδήματος. Δηλαδή στο 5% που σε περιορίζει ο νόμος, όπως φαίνεται και στο παραπάνω παράδειγμα.^{42 43}

3.8 Εισοδήματα από Κεφάλαιο

Εκτός από τα εισοδήματα από μισθωτή εργασία και συντάξεις για τους φορολογούμενους ο νόμος ορίζει και τον τρόπο φορολόγησης των εισοδημάτων που προκύπτουν από κεφάλαιο. Σύμφωνα με την λογική του ν. 4172/13, τα εισοδήματα φορολογούνται στην πηγή. Έτσι τα εισοδήματα από τόκους φορολογούνται στην Ελλάδα με συντελεστή 15%.^{44 45} Όμως για τα φυσικά πρόσωπα στα εισοδήματα που προκύπτουν από τόκους, συντελείται παρακράτηση του φόρου η οποία εξαντλεί την φορολογική υποχρέωση του φυσικού προσώπου.

Επίσης τα εισοδήματα τα οποία προκύπτουν από εκμίσθωση ακινήτων φορολογούνται με διαφορετική κλίμακα από αυτή του άρθρου 15. Συγκεκριμένα η κλίμακα είναι η εξής:

Πίνακας 9 – Κλίμακα φορολογίας ακίνητης περιουσίας

Εισόδημα από ακίνητη περιουσία (ευρώ)	Συντελεστής %
0 - 12.000	15%
12.001 - 35.000	35%
35.001 -	45%

⁴² Σταματόπουλος, Δ. Καραβοκύρης, Α. (2017), 'Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων ανάλυση – ερμηνεία', Β έκδοση, τόμος Α, Αθήνα, εκδόσεις Σταματοπούλου, σελ. 290

⁴³ Σίσκου Ν. (2021), 'Φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων ανάλυση και ερμηνεία', Διπλωματική Εργασία

⁴⁴ Νόμος ν. 4172/13, 'Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις', Άρθρο 37

⁴⁵ Νόμος ν. 4172/13, 'Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις', Άρθρο 40

Από το εισόδημα από ακίνητη περιουσία όσον αφορά τα φυσικά πρόσωπα εκπίπτει ποσοστό 5% (πάνω στο ακαθάριστο εισόδημα). Αυτό το ποσό εκπίπτει για δαπάνες επισκευής και συντήρησης επί του ακινήτου από τον ιδιοκτήτη του. Για παράδειγμα, έστω φορολογούμενος με ετήσιο εισόδημα από ενοίκια 12.000 ευρώ. Από το συνολικό αυτό εισόδημα αφαιρείται το 5% ως δαπάνη για επισκευή και συντήρηση. Άρα ο φορολογούμενος θα φορολογηθεί με την κλίμακα φορολογίας της ακίνητης περιουσίας στο καθαρό εισόδημα που προκύπτει και είναι:

$$12.000 * (1-5\%) = 11.400 \text{ ευρώ καθαρό εισόδημα από ακίνητα.}$$

Από το οποίο προκύπτει τελικά φόρος: $11.400 * 15\% = 1.710$ ευρώ.⁴⁶

3.9 Τεκμήρια

Τα τεκμήρια αποτελούν έναν εναλλακτικό τρόπο υπολογισμού του φορολογητέου εισοδήματος. Τα τεκμήρια είχαν αρχικό σκοπό την πάταξη της φοροδιαφυγής και εμφανίζονται στην χώρα μας εδώ και σαράντα χρόνια.⁴⁷ Για τον υπολογισμό τους λαμβάνονται υπόψη τα τεκμήρια διαβίωσης και τα τεκμήρια απόκτησης. Για τον υπολογισμό του φόρου των φυσικών προσώπων συγκρίνονται κάθε φορά το εισόδημα που προκύπτει από τις αντικειμενικές δαπάνες και το εισόδημα που δηλώνεται.⁴⁸ Όταν το τεκμαρτό εισόδημα είναι μεγαλύτερο από το συνολικό εισόδημα του φορολογουμένου τότε ο φόρος υπολογίζεται πάνω στο τεκμαρτό. Αξίζει να τονιστεί πως σύμφωνα με τον νόμο για εισοδήματα μικρότερα των 3.000 ευρώ και τεκμαρτό εισόδημα μικρότερο των 9.500 ευρώ υπάρχει αφορολόγητο.

Η αντικειμενική δαπάνη της κύριας κατοικίας όταν μιλάμε για ιδιοκατοικούμενη, μισθωμένη ή δωρεάν παραχωρημένη κατοικία υπολογίζεται σύμφωνα με τον Πίνακα 10.

⁴⁶ Καραγιάννης Δ, Καραγιάννη Α, Καραγιάννης Ι, (2021), *‘Φορολογικά, φοροτεχνικά, υπολογισμός του φόρου εισοδήματος, φορολογικές δηλώσεις, παραδείγματα και εφαρμογές στην πράξη’*, Εκδόσεις Δημήτριος Ι. Καραγιάννης, 21 Έκδοση, Θεσσαλονίκη, σελ. 117

⁴⁷ Σίσκου Ν. (2021), *‘Φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων ανάλυση και ερμηνεία’*, Διπλωματική Εργασία

⁴⁸ Καραγιάννης Δ, Καραγιάννη Α, Καραγιάννης Ι, (2021), *‘Φορολογικά, φοροτεχνικά, υπολογισμός του φόρου εισοδήματος, φορολογικές δηλώσεις, παραδείγματα και εφαρμογές στην πράξη’*, Εκδόσεις Δημήτριος Ι. Καραγιάννης, 21 Έκδοση, Θεσσαλονίκη, σελ. 69

Πίνακας 10 – Αντικειμενική αξία κύριας κατοικίας

Τετραγωνικά Μέτρα	Ευρώ/τ.μ
0 – 80 τ.μ	40 ευρώ/τ.μ
81 – 120 τ.μ	65 ευρώ/τ.μ
121 – 200 τ.μ	110 ευρώ/τ.μ
201 – 300 τ.μ	200 ευρώ/τ.μ
301 – και πάνω	400 ευρώ/τ.μ

Ο παραπάνω πίνακας ισχύει για τον υπολογισμό της αντικειμενικής αξίας των κύριων χώρων της κύριας κατοικίας. Οι βοηθητικοί χώροι αυτής υπολογίζονται με 40 ευρώ το κάθε τετραγωνικό μέτρο. Επίσης σε περιοχές με τιμή ζώνης από 2.800 ευρώ έως 4.999 ευρώ ανά τ.μ., τα παραπάνω ποσά προσαυξάνονται κατά 40%. Ενώ σε περιοχές με τιμή ζώνης από 5.000 και άνω με ποσοστό 70%. Βέβαια στην περίπτωση που η κύρια κατοικία είναι μονοκατοικία, όλα τα παραπάνω προσαυξάνονται κατά 20%.⁴⁹ Ακόμα στην περίπτωση υπολογισμού της αντικειμενικής δαπάνης για δευτερεύουσες κατοικίες, όλα τα παραπάνω λαμβάνονται υπόψη μειωμένα κατά 50%.⁵⁰

Ακόμα σημαντικό κομμάτι των τεκμηρίων αποτελεί η αντικειμενική δαπάνη από επιβατηγό αυτοκίνητο ιδιωτικής χρήσης η οποία υπολογίζεται σύμφωνα με τον Πίνακα 11.

Πίνακας 11 – Αντικειμενική αξία αυτοκινήτων

Κυβικά Εκατοστά Αυτοκινήτου	Μεταβολές ανά κυβικά	Τεκμήριο
Μέχρι 1.200	-	4.000
1.200 – 2.000	ανά 100 κυβικά εκατοστά προστίθενται	600
2.001 – 3.000	ανά 100 κυβικά εκατοστά	900

⁴⁹ Νόμος ν. 4172/13, 'Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις', Άρθρο 31

⁵⁰ Σίσκου Ν. (2021), 'Φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων ανάλυση και ερμηνεία', Διπλωματική Εργασία

	προστίθενται	
Πάνω από 3.000	ανά 100 κυβικά εκατοστά	1.200

Τα ποσά που προκύπτουν σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα μειώνονται σύμφωνα με την παλαιότητα των αυτοκινήτων. Η παλαιότητα των αυτοκινήτων υπολογίζεται βάση της πρώτης κυκλοφορίας τους στην Ελλάδα ή σε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μείωση 30% έχουν τα αυτοκίνητα με παλαιότητα από 5 έως 10 χρόνια, ενώ μείωση 50% παρουσιάζουν τα αυτοκίνητα με πάνω από 10 έτη.⁵¹ Επίσης άλλα τεκμήρια αποτελούν οι δαπάνες που αφορούν ιδιωτικά σχολεία, οικιακούς βοηθούς, ιδιοκτησία σκαφών αναψυχής και πισινών.

4^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Φορολογία Κατοίκων εξωτερικού

Στα πλαίσια των σημερινών συνθηκών στις οικονομίες, όπου οι κοινωνίες χαρακτηρίζονται από την παγκοσμιοποίηση του 21^{ου} αιώνα, παρουσιάστηκε η ανάγκη τα φορολογικά συστήματα να ανταπεξέρθουν στις συνθήκες που ένα αλλοδαπό πρόσωπο είτε επιθυμεί να φορολογείται στην Ελλάδα για το παγκόσμιο εισόδημά του, είτε επιθυμεί απλά να έχει οικονομική δραστηριότητα σε αυτή χωρίς όμως να τον επηρεάζει το φορολογικό σύστημα που ισχύει για τους ημεδαπούς.

Φορολογικός κάτοικος εξωτερικού νοείται ο φορολογούμενος ο οποίος κατοικεί μόνιμα στο εξωτερικό αλλά έχει εισοδήματα στην Ελλάδα ή είναι υπόχρεος φορολογικής δήλωσης σε αυτή.⁵² Κάθε φορολογικός κάτοικος εξωτερικού οφείλει να έχει φορολογικό εκπρόσωπο στην Ελλάδα ο οποίος βέβαια δεν φέρει καμία ευθύνη για την εκπλήρωση ή μη των φορολογικών υποχρεώσεων του φορολογούμενου. Ο κάθε φορολογικός κάτοικος εξωτερικού πρέπει ακόμα να δηλώνει την χώρα φορολογικής του κατοικίας. Επίσης υποχρεωτικά πρέπει να δηλώσει τον αριθμό που χρησιμοποιεί στην φορολογική αρχή της χώρας κατοικίας (ο αντίστοιχος ΑΦΜ) και αναλυτικά να καταχωρίσει, με λατινικούς χαρακτήρες, την πλήρη

⁵¹ Νόμος ν. 4172/13, 'Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις', Άρθρο 31

⁵² Γκουρλιά Μ. (2021), 'Εδικά θέματα φορολογίας εισοδήματος: φορολογικά κίνητρα επαναπατρισμού κατοίκων εξωτερικού'.

διεύθυνση κατοικίας του στο εξωτερικό. Ωστε να μπορούν οι Ελληνικές αρχές να επιβεβαιώνουν τα στοιχεία του. Όπως και επίσης να μπορούν να ελέγξουν τις διατάξεις που προκύπτουν από τις Συμβάσεις Αποφυγής Διπλής Φορολογίας Εισοδήματος (Σ.Α.Δ.Φ.Ε) που έχει συνάψει η Ελλάδα με την χώρα που αποτελεί την φορολογική του κατοικία, προς αποφυγή λανθασμένης φορολόγησης. Υπάρχουν τέλος τρεις περιπτώσεις που δεν είναι υπόχρεος ο φορολογούμενος να δηλώσει τον αντίστοιχο ΑΦΜ του από την χώρα κατοικίας του, καθώς σε αυτές τις χώρες δεν υφίσταται τέτοιος αριθμός. Αυτές οι χώρες είναι το Μονακό, τα Ενωμένα Αραβικά Εμιράτα και το Μπαχρέιν.

4.1 Υποχρέωση ή μη φορολογικής δήλωσης κατοίκων εξωτερικού

Τα φυσικά πρόσωπα οι οποίοι είναι κάτοικοι εξωτερικού, έχουν υποχρέωση υποβολής φορολογικής δήλωσης στην Ελλάδα, όταν αποκτούν πραγματικό εισόδημα σε αυτή. Πραγματικό εισόδημα όπως τόκους και μερίσματα τα οποία φορολογούνται αυτοτελώς, ακόμα και στην περίπτωση που ο τόκος είναι της τάξεως του ενός ευρώ. Όπως και επίσης εισοδήματα από μισθούς οι οποίοι φορολογούνται σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος. Από την άλλη δεν είναι υπόχρεοι υποβολής φορολογικής δήλωσης φυσικά πρόσωπα κάτοικοι εξωτερικού οι οποίοι είτε διαθέτουν δευτερεύουσα κατοικία στην Ελλάδα ή επιβατηγό αυτοκίνητο ή ακόμα και προβαίνουν στην αγορά ακινήτου ή αυτοκινήτου στην Ελλάδα, εφόσον δεν αποκτούν πραγματικό εισόδημα στην χώρα.

Επίσης δεν υποχρεούνται σε υποβολή φορολογικής δήλωσης φυσικά πρόσωπα κάτοικοι αλλοδαπής που αποκτούν εισοδήματα στην Ελλάδα από⁵³:

- Τόκους κρατικών ομολόγων.
- Τόκους εταιρικών ομολόγων.

⁵³ Νόμος ν. 4172/13, 'Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις', Άρθρο 67 και 42

- Έντοκα γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου.
- Κέρδη από μεταβίβαση τίτλων (μετοχές, μερίδια), εφόσον είναι σε ισχύει Σ.Α.Δ.Φ.Ε μεταξύ των συμβαλλόμενων κρατών.

Με την προϋπόθεση βέβαια, πως ο φορολογούμενος δεν έχει άλλα εισοδήματα στην Ελλάδα εξαιτίας των οποίων να είναι υπόχρεος φορολογικής δήλωσης.

Αξίζει να τονιστεί πως τα αλλοδαπά φυσικά πρόσωπα δεν φορολογούνται με τεκμήρια, ήτοι απαλλάσσονται από τις τεκμαρτές δαπάνες του άρθρου 31 του ν.4172/13.⁵⁴ Όμως δεν απαλλάσσονται από τις δαπάνες απόκτησης περιουσιακών στοιχείων⁵⁵, στην περίπτωση που ο φορολογικός κάτοικος εξωτερικού αποκτά πραγματικό εισόδημα στην Ελλάδα. Έτσι η κάλυψη των δαπανών αυτών καλύπτεται ως εξής:

- Είτε με εισαγωγή συναλλάγματος από το εξωτερικό. (Για κάτοικο εξωτερικού δεν είναι υποχρεωτική η δικαιολόγηση απόκτησης του συναλλάγματος. Ενώ για κάτοικο Ελλάδας δεν είναι υποχρεωτική η δικαιολόγηση απόκτησης του, εφόσον ο φορολογούμενος είχε διαμείνει στο εξωτερικό για τρία χρόνια και μεταφέρει το συνάλλαγμα εντός δύο ετών από την μετοικεσία του ξανά στην Ελλάδα).
- Είτε με ποσά που δεν θεωρούνται εισόδημα, όπως γονικές παροχές, δάνεια και δωρεές.

⁵⁴ Νόμος ν. 4172/13, 'Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις', Άρθρο 33

⁵⁵ Νόμος ν. 4172/13, 'Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις', Άρθρο 32

4.2 Απαλλαγές και μειώσεις φόρου στους κατοίκους εξωτερικού

Ο κώδικας φορολογίας εισοδήματος ορίζει και κάποιες μειώσεις και απαλλαγές φόρου, όμως στην πλειονότητα τους δεν έχουν εφαρμογή στα φυσικά πρόσωπα αλλοδαπής. Συγκεκριμένα δεν δικαιούνται τις μειώσεις των άρθρων 16, 17, 19 του ν.4172/13, ήτοι:

- Μειώσεις του φόρου που προκύπτει από την εφαρμογή της κλίμακας φορολογίας εισοδήματος του άρθρου 15.
- Μειώσεις φόρου των 200 ευρώ λόγω αναπηρίας
- Μειώσεις φόρου λόγω δωρεών

Εκτός εάν πρώτον, είναι φορολογικοί κάτοικοι κρατών – μελών της Ε.Ε. ή του Ε.Ο.Χ και έχουν τουλάχιστον το 90% του παγκόσμιου εισοδήματός τους από πηγές Ελλάδας ή δεύτερον αποδεικνύουν πως το εισόδημά τους είναι τόσο χαμηλό, ώστε θα δικαιούνταν την μείωση του φόρου δυνάμει της φορολογικής νομοθεσίας του κράτους της κατοικίας τους.⁵⁶ Στην μεν πρώτη περίπτωση για να δικαιούται τις μειώσεις του φόρου, απαιτείται ο φορολογούμενος να προσκομίσει βεβαίωση της αλλοδαπής αρχής για το εισόδημα του, το οποίο προκύπτει στην αλλοδαπή και στην Ελλάδα αντίστοιχα. Όσον αφορά την δεύτερη περίπτωση, για να δικαιούται ο φορολογούμενος κάτοικος εξωτερικού τις μειώσεις του φόρου, απαιτείται η προσκόμιση αντιγράφου της φορολογικής του δήλωσης στο εξωτερικό (μεταφρασμένο και σφραγισμένο με apostille), που θα αποδεικνύεται το χαμηλό του εισόδημα.

Αξίζει να αναφερθεί πως απαλλάσσονται του φόρου, για εισοδήματα που έχουν από μισθούς και συντάξεις, φυσικά πρόσωπα κάτοικοι εξωτερικού, οι οποίοι είναι ανάπηροι με ποσοστό αναπηρίας άνω του 80% εφόρου ζωής.⁵⁷ Ενώ τέλος οι κάτοικοι εξωτερικού

⁵⁶ Νόμος ν. 4172/13, 'Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις', Άρθρο 20

⁵⁷ Νόμος ν. 4172/13, 'Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις', Άρθρο 14

απαλλάσσονται επίσης από την υποχρεωτική πραγματοποίηση δαπανών με ηλεκτρονικά μέσα πληρωμής και την εισφορά αλληλεγγύης για τα εισοδήματά τους που προκύπτουν στην Ελλάδα.

4.3 Διαδικασία εφαρμογής Σ.Α.Δ.Φ.Ε

Η Ελλάδα έχει συνάψει με 57 χώρες Συμβάσεις Αποφυγής Διπλής Φορολογίας Εισοδήματος.⁵⁸ Για την εφαρμογή των διατάξεων των Σ.Α.Δ.Φ.Ε, όσον αφορά φορολογικό κάτοικο ημεδαπής, ο οποίος αιτείται μειωμένο φορολογικό συντελεστή από κράτος αλλοδαπής με το οποίο υπάρχει σε ισχύει Σ.Α.Δ.Φ.Ε, χρειάζεται να συμπληρώσει μια αίτηση για έκδοση Πιστοποιητικού Φορολογικής Κατοικίας.⁵⁹ Το πιστοποιητικό αυτό προσκομίζεται στην φορολογική αρχή του άλλου συμβαλλόμενου κράτους και εκδίδεται με τα εξής απαραίτητα βήματα:

1. Αίτηση του φορολογούμενου στην ΔΟΥ που ανήκει για έκδοση του πιστοποιητικού φορολογικής κατοικίας
2. Αίτηση του φορολογούμενου στην Διεύθυνση Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων (ΔΟΣ), Τμήμα Α' Φορολογικών Θεμάτων. Στην οποία επισυνάπτονται όλα τα υποχρεωτικά έγγραφα όπως αυτά αναφέρονται στην αίτηση και επιπλέον το πιστοποιητικό φορολογικής κατοικίας που εκδόθηκε από την ΔΟΥ⁶⁰

Όσον αφορά τους κατοίκους εξωτερικού η διαδικασία που πρέπει να ακολουθήσουν για την αποφυγή διπλής φορολόγησης από τα εισοδήματά τους στην Ελλάδα είναι επίσης απλή. Η ΑΑΔΕ παρέχει έντυπα για την εφαρμογή της Σ.Α.Δ.Φ.Ε. Στα έντυπα αυτά υπάρχει ενσωματωμένο πεδίο στο οποίο η αλλοδαπή αρμόδια αρχή πιστοποιεί την φορολογική κατοικία με υπογραφή και σφραγίδα στο συγκεκριμένο πεδίο. Εξαίρεση αποτελούν τα

⁵⁸ Αλιφραγκής Η., (2022), 'Νέα νομοθεσία κατοίκων εξωτερικού', Αθήνα, Εκδόσεις Βροτέας, σελ. 26

⁵⁹ <https://www.aade.gr/polites/themata-diethnoys-forologikoy-kai-teloneiakoy-periehomonoy/entypa-gia-tin-efarmogi-ton-symbaseon-apofygis-diplis>

⁶⁰ <https://www.aade.gr/polites/themata-diethnoys-forologikoy-kai-teloneiakoy-periehomonoy/entypa-gia-tin-efarmogi-ton-symbaseon-apofygis-diplis>

έντυπα για τις χώρες Ηνωμένο Βασίλειο, ΗΠΑ, Τουρκία, Μολδαβία, Ισπανία και Κατάρ. Ο φορολογούμενος από τις συγκεκριμένες χώρες προσκομίζει διακριτά Πιστοποιητικό Φορολογικής Κατοικίας από τις αρμόδιες αρχές της χώρας κατοικίας του. Σημειώνεται πως λόγω της πανδημίας covid 19 οι φορολογικές αρχές εκδίδουν τα συγκεκριμένα έντυπα και/ ή μόνο ψηφιακά.⁶¹ Βέβαια για τις χώρες πλην ΗΠΑ, Η.Β, Τουρκίας, Μολδαβίας, Ισπανίας και Κατάρ, όπου η επαλήθευση γίνεται με διακριτό Πιστοποιητικό Φορολογικής Κατοικίας, δύναται να προσκομίζεται η αίτηση για την εφαρμογή της Σ.Α.Δ.Φ.Ε και διακριτά το Πιστοποιητικό Φορολογικής Κατοικίας.

Τα δημόσια έγγραφα και έντυπα που αναφέρονται παραπάνω για την απόδειξη της γνησιότητάς τους είναι υποχρεωτικό να έχουν είτε σφραγίδα apostille (επισημείωση της Χάγης), είτε προξενική θεώρηση, είτε θεώρηση από ελληνικές προξενικές αρχές ανάλογα με την περίπτωση. Η επικύρωση με σφραγίδα apostille του πιστοποιητικού φορολογικής κατοικίας δεν χρειάζεται για την Αυστρία, Ισπανία, Ιταλία, Γαλλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Πορτογαλία, Τουρκία, Πολωνία και Ελλάδα. Επίσης δεν χρειάζονται apostille και πιστοποιητικά από τις ΗΠΑ σύμφωνα με στην Σ.Α.Δ.Φ.Ε που έχει συναφθεί με την χώρα μας.⁶² Οι παραπάνω διαδικασίες εφαρμόζονται σε περιπτώσεις αίτησης εφαρμογής αλλά και για αιτήσεις επιστροφής Σ.Α.Δ.Φ.Ε.⁶³

Για τους κατοίκους εξωτερικού οι οποίοι έχουν εισοδήματα στην Ελλάδα και σύμφωνα με την Σ.Α.Δ.Φ.Ε, η οποία ισχύει με το έτερο κράτος, τα εισοδήματα που προκύπτουν στην Ελλάδα φορολογούνται και από το κράτος πηγής αλλά και από το κράτος κατοικίας. Τότε ο φορολογούμενος αφού λάβει το εκκαθαριστικό της φορολογικής του δήλωσης, πρέπει να το μεταφράσει και να το επικυρώσει με apostille. Έπειτα για να πραγματοποιηθεί η πίστωση ή η εξαίρεση του φόρου που προέκυψε στην Ελλάδα στην χώρα κατοικίας του, πρέπει να προσκομίσει το έγγραφο της εκκαθάρισης στην αρμόδια φορολογική αρχή της χώρας του.

Σε περίπτωση που φορολογικός κάτοικος Ελλάδας έχει εισοδήματα στην αλλοδαπή για τα οποία έχει φορολογηθεί στην χώρα αυτή. Τότε για να υπάρξει η αντίστοιχη πίστωση ή εξαίρεση του φόρου για το συγκεκριμένο εισόδημα στην Ελλάδα επιτυγχάνεται προσκομίζοντας ο φορολογούμενος βεβαίωση από την αρμόδια αλλοδαπή φορολογική αρχή (με apostille και μεταφρασμένη), από την οποία να προκύπτει ο φόρος που καταβλήθηκε

⁶¹ Αλιφραγκής Η., (2022), *‘Νέα νομοθεσία κατοίκων εξωτερικού’*, Αθήνα, Εκδόσεις Βροτέας, σελ. 386

⁶² Αλιφραγκής Η. (2022), *‘Νέα νομοθεσία κατοίκων εξωτερικού’*, Αθήνα, Εκδόσεις Βροτέας, σελ. 55

⁶³ Αλιφραγκής Η. (2022), *‘Νέα νομοθεσία κατοίκων εξωτερικού’*, Αθήνα, Εκδόσεις Βροτέας, σελ. 28

στην αλλοδαπή. Σε περίπτωση που διενεργήθηκε παρακράτηση φόρου από φυσικό ή νομικό πρόσωπο στην αλλοδαπή τότε ο κάτοικος Ελλάδας προσκομίζει και βεβαίωση παρακράτησης φόρου από αυτό το πρόσωπο (επίσης σφραγισμένη με apostille και μεταφρασμένη).⁶⁴

Επιπροσθέτως αξίζει να τονιστεί πως συμψηφισμός φόρου διενεργείται μόνο από το κράτος της φορολογικής κατοικίας του φυσικού προσώπου. Επίσης επιστροφή φόρου δικαιούται ο φορολογούμενος ο οποίος δεν έκανε αίτηση εφαρμογής της Σ.Α.Δ.Φ.Ε για εισόδημα το οποίο προέκυψε στην αλλοδαπή. Δηλαδή αν ο φορολογούμενος φορολογήθηκε και στο κράτος πηγής και στο κράτος κατοικίας, χωρίς να πιστωθεί στο κράτος κατοικίας ο φόρος που καταβλήθηκε για το συγκεκριμένο εισόδημα στο κράτος πηγής (στην περίπτωση που δικαίωμα φορολόγησης έχουν και το κράτος κατοικίας και το κράτος πηγής). Τότε ο φορολογούμενος κάνει αίτηση επιστροφής στο κράτος κατοικίας με όλα τα απαραίτητα δικαιολογητικά που ορίζει το κάθε κράτος.

4.4 Διαδικασία μεταβολής της φορολογικής κατοικίας στην αλλοδαπή

Δύο είναι οι περιπτώσεις που κάποιος κάτοικος ημεδαπής επιθυμεί την μεταφορά της φορολογικής του κατοικίας στην αλλοδαπή. Συγκεκριμένα:

1. Πρώτη περίπτωση, ο φορολογούμενος αιτείται την μεταφορά της κατοικίας του από το αμέσως προηγούμενο φορολογικό έτος.
2. Δεύτερη περίπτωση, ο φορολογούμενος αιτείται την μεταφορά της κατοικίας του και για προγενέστερα φορολογικά έτη.

Στην μεν πρώτη περίπτωση δη διαδικασία μεταβολής ορίζεται από την ΠΟΛ.1201/2017 απόφαση του διοικητή της ΑΑΔΕ. Από την άλλη στην δεύτερη περίπτωση

⁶⁴ ΠΟΛ.1026/22.1.2014, 'Καθορισμός δικαιολογητικών εγγράφων για την πίστωση φόρου αλλοδαπής, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 9 του ν. 4172/2013 και την παράγραφο 2 του άρθρου 16 του ν. 4174/2013'

η διαδικασία ορίζεται από την ΠΟΛ.1177/2014, αλλά με τα δικαιολογητικά που προβλέπονται στην ΠΟΛ.1201/2017. Το φυσικό πρόσωπο που επιθυμεί να μεταφέρει την φορολογική του κατοικία στην αλλοδαπή πρέπει να ακολουθήσει λοιπόν την παρακάτω διαδικασία.

Μέχρι την τελευταία εργάσιμη ημέρα του πρώτου δεκαημέρου του μηνός Μαρτίου, του φορολογικού έτους που ακολουθεί το φορολογικό έτος αναχώρησής του. Πρέπει να αποστείλει στην ΔΟΥ που ανήκει και συγκεκριμένα στο τμήμα Συμμόρφωσης και Σχέσεων με τους Φορολογουμένους (μέσω από τα αιτήματα μου)⁶⁵ τα εξής δικαιολογητικά⁶⁶:

- Έγγραφο μητρώου Δ210 μεταβολής ατομικών στοιχείων
- Υπεύθυνη Δήλωση του αιτούντα μέσω gov.gr ή με γνήσιο υπογραφής που θα ορίζει φορολογικό εκπρόσωπο
- Υπεύθυνη Δήλωση αποδοχής από τον φορολογικό εκπρόσωπο
- Ταυτότητα αιτούντος
- Ταυτότητα φορολογικού εκπρόσωπου
- Αίτηση έντυπο Μ0

Επίσης οφείλει να προσκομίσει μέχρι την τελευταία εργάσιμη ημέρα του πρώτου δεκαημέρου του μηνός Σεπτεμβρίου, του φορολογικού έτους που ακολουθεί το φορολογικό έτος αναχώρησής του. Τα εξής δικαιολογητικά στην αρμόδια ΔΟΥ:

- Πιστοποιητικό φορολογικής κατοικίας από την χώρα κατοικίας ή αίτηση για την εφαρμογή της Σ.Α.Δ.Φ.Ε σύμφωνα με την παράγραφο 4.1 της εργασίας, στην οποία

⁶⁵ <https://www1.aade.gr/gsisapps5/myaade/#!/arxiki>

⁶⁶ ΠΟΛ.1201/2017, 'Διαδικασία μεταβολής της φορολογικής κατοικίας κατ' εφαρμογή των διατάξεων του ν. 4172/2013 και του ν. 4174/2013'

θα αναγράφεται το έτος αναφοράς. Αν δεν προβλέπεται η έκδοση των παραπάνω εντύπων τότε ο φορολογούμενος έχει την δυνατότητα να προσκομίσει την εκκαθάριση της φορολογικής του δήλωσης ή την φορολογική δήλωση που υπέβαλε στο άλλο κράτος.

- Όλα τα ξενόγλωσσα έγγραφα πρέπει να φέρουν σφραγίδα apostille και να είναι μεταφρασμένα στην Ελληνική.
- Τίτλος ιδιοκτησίας κατοικίας ή μισθωτήριο συμβόλαιο.
- Έγγραφο που να αποδεικνύει την ημερομηνία έναρξης της εργασίας (Δεν απαιτείται αν προσκομίσει ο φορολογούμενος Πιστοποιητικό Φορολογικής Κατοικίας τελευταίας διετίας από το αλλοδαπό κράτος).

Η αρμόδια ΔΟΥ οφείλει να αποφανθεί σχετικά εντός 2 μηνών από την υποβολή των δικαιολογητικών που ο φορολογούμενος είναι υποχρεωμένος να υποβάλει έως τις 10 Σεπτεμβρίου. Επίσης τονίζεται ότι ο φορολογούμενος πρέπει να διατηρεί στην κατοχή του όλα τα δικαιολογητικά ώστε αν απαιτηθεί να μπορεί να αποδείξει στην φορολογική αρχή την φορολογική του κατοικία.⁶⁷

Αξίζει να τονιστεί πως η ειδοποιός διαφορά της ΠΟΛ.1177/2014 και της ΠΟΛ.1201/2017 είναι πως, η πρώτη ρυθμίζει την μεταβολή της φορολογικής κατοικίας μέσω της υποβολής των φορολογικών δηλώσεων και των τροποποιητικών που υποβάλλονται αναδρομικά. Ενώ η δεύτερη ρυθμίζει την μεταβολή της φορολογικής κατοικίας με σαφή διαδικασία και δικαιολογητικά.

4.5 Διαδικασία μεταβολής της φορολογικής κατοικίας από κάτοικο αλλοδαπής σε κάτοικο ημεδαπής

Στην προηγούμενη περίπτωση, δηλαδή στην περίπτωση που κάτοικος ημεδαπής επιθυμεί να μεταβάλει την φορολογική του κατοικία σε κάτοικο ημεδαπής τότε ισχύει η διαδικασία η οποία περιγράφηκε παραπάνω και η οποία ορίζεται από τις ΠΟΛ .1201/2017 απόφαση του διοικητή της ΑΑΔΕ και της ΠΟΛ.1177/2014 εγκυκλίου αλλά με τα δικαιολογητικά που

⁶⁷ Αλιφραγκής Η. (2022), 'Νέα νομοθεσία κατοίκων εξωτερικού', Αθήνα, Εκδόσεις Βροτέας, σελ. 62 - 65

προβλέπονται στην ΠΟΛ.1201/2017, αντίστοιχα στην κάθε περίπτωση. Όμως όσον αφορά την περίπτωση στην οποία από κάτοικος αλλοδαπής επιθυμεί ο φορολογούμενος να γίνει κάτοικος ημεδαπής, τότε την διαδικασία αυτή δεν ορίζεται από κάποια ΠΟΛ ή Εγκύκλιο.

Εμπειρικά όμως συνάγεται πως με την αίτηση που θα υποβάλει ο φορολογούμενος στην αντίστοιχη ΔΟΥ του ζητούνται επίσης και:

- Μισθωτήριο Συμβόλαιο ή
- Ε9 ή
- Υπεύθυνη Δήλωση Φιλοξενίας

Ωστε να μπορεί να αποδεικνύει ότι τον φιλοξενούν ή πρέπει να αποδεικνύει την κατοικία του, ιδιόκτητη ή μη.

4.6 Επίλυση διαφορών σε θέματα φορολογικής κατοικίας

Η κατοικία σαν έννοια αποτελεί τον θεμέλιο λίθο κατανόησης που διέπει την φορολογία κατοίκων εξωτερικού. Παρακάτω θα αναλυθεί, όπως αυτή ορίζεται από τις εσωτερικές νομοθεσίες της Ελλάδας όπως ο ν.4172/13 και ο Αστικός Κώδικας, αλλά και όπως αυτή ορίζεται από τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α).

Αρχικά φορολογικός κάτοικος Ελλάδας σύμφωνα με τον ν.4172/13 είναι όσοι⁶⁸:

- Έχουν μόνιμη ή δευτερεύουσα κατοικία στην Ελλάδα, ή την συνήθη διαμονή τους. Συνήθη διαμονή υφίσταται στην περίπτωση που ο φορολογούμενος βρίσκεται στην

⁶⁸ Νόμος ν. 4172/13, 'Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις', Άρθρο 4

Ελλάδα αθροιστικά για περισσότερες από 183 ημέρες στην διάρκεια μιας δωδεκάμηνης περιόδου. Επίσης το κέντρο ζωτικών του συμφερόντων βρίσκεται στην ημεδαπή ήτοι οι προσωπικοί και οι οικονομικοί του δεσμοί.

- Έχουν την ιδιότητα του προξενικού, διπλωματικού ή του δημόσιου λειτουργού που έχει την Ελληνική ιθαγένεια και υπηρετεί στην αλλοδαπή.

Επίσης αποτελεί σημαντική αναφορά η περίπτωση φορολογικής κατοικίας των νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων, καθώς μπορούν να συμπαρασύρουν τα φυσικά πρόσωπα που δραστηριοποιούνται σε αυτά. Συγκεκριμένα νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα είναι φορολογικός κάτοικος Ελλάδας όταν συστάθηκε ή ιδρύθηκε με βάση το Ελληνικό δίκαιο. Όταν έχει την καταστατική του έδρα στην ημεδαπή και όταν ο τόπος άσκησης της πραγματικής διοίκησης του, είναι στην Ελλάδα.⁶⁹

Επιπλέον όσον αφορά την κατοικία με την έννοια που προσδίδει ο Αστικός Κώδικας ισχύει πως ένα πρόσωπο μπορεί να έχει μόνο μια κατοικία και την διατηρεί έως ότου αποκτήσει νέα. Αυτή η κατοικία είναι στον τόπο μόνιμης εγκατάστασής του. Επίσης αναφέρεται πως ένα εξαρτώμενο μέλος (παιδί), έχει ίδια κατοικία με τον γονέα του. Ενώ οι δημόσιοι υπάλληλοι που έχουν διοριστεί σε δημόσια ισόβια υπηρεσία, έχουν για μόνιμη κατοικία τους τον τόπο που υπηρετούν.⁷⁰

Ακόμα μία πτυχή αποτελούν οι διατάξεις που ορίζει ο Ο.Ο.Σ.Α. Σύμφωνα με το υπόδειγμα φορολογικής σύμβασης του Ο.Ο.Σ.Α. ισχύει ότι κάτοικος είναι κάθε πρόσωπο που σύμφωνα με τον εσωτερικό νόμο του κράτους υπόκειται σε φορολογία για το παγκόσμιο εισόδημά του και όχι μόνο για τα εισοδήματα τα οποία προκύπτουν από πηγές του εν λόγω κράτους. Συνάγεται πως ο Ο.Ο.Σ.Α τονίζει τις έννοιες της εσωτερικής νομοθεσίας ενός κράτους και της συνολικής φορολογικής υποχρέωσης του φορολογουμένου, καθώς η φορολογική εξουσία ανήκει στα κυριαρχικά δικαιώματα κάθε κράτους.⁷¹

Η κατοικία βέβαια σαν έννοια δεν γίνεται πάντα κατανοητή ή και ξεκάθαρη ακόμα και στις ίδιες τις φορολογικές αρχές. Γεγονός σπάνιο αλλά υπαρκτό. Για το θέμα έχει δώσει

⁶⁹ Νόμος ν. 4172/13, 'Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις', Άρθρο 4

⁷⁰ ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 456 ΦΕΚ Α' 164/24.10.1984, 'Αστικός Κώδικας', Άρθρα 51 έως 56

⁷¹ Υπόδειγμα φορολογικής σύμβασης του Ο.Ο.Σ.Α, Άρθρο 4

λύσει ο Ο.Ο.Σ.Α. Συγκεκριμένα αν δεν γίνεται ξεκάθαρο μεταξύ δύο κρατών το ποια είναι η κατοικία του φορολογούμενου τότε η κατάσταση καθορίζεται ως εξής:

1. Ο φορολογούμενος είναι κάτοικος της χώρας που εστιάζεται το κέντρο των ζωτικών του συμφερόντων ήτοι η οικογενειακή του εστία
2. Αν δεν γίνεται σαφές το που είναι το κέντρο των ζωτικών του συμφερόντων, (για παράδειγμα όταν ο φορολογούμενος έχει οικογένεια και στα δύο κράτη), τότε το θέμα διευθετείται με το που είναι η συνήθη διαμονή του (διαμονή πάνω από 183 ημέρες στο κράτος).
3. Αν ακόμα και με την συνήθη διαμονή του φορολογούμενου δεν γίνεται ξεκάθαρη η κατοικία του, τότε ο φορολογούμενος θεωρείται κάτοικος της χώρας που είναι υπήκοος.
4. Σε περίπτωση δε, που είναι υπήκοος και των δύο κρατών, τότε το θέμα της κατοικίας επιλύεται με αμοιβαία συμφωνία μεταξύ των αρμοδίων αρχών των δύο συμβαλλόμενων κρατών.⁷²

Σε περίπτωση νομικού προσώπου το οποίο είναι κάτοικος και των δύο συμβαλλόμενων κρατών, τότε το πρόσωπο θεωρείται πως είναι κάτοικος της χώρας στην οποία συντελείται η πραγματική διοίκηση.

Συνάγεται λοιπόν πως είναι υπαρκτή η πιθανότητα προβλήματος διπλής κατοικίας για έναν φορολογούμενο. Η λύση του προβλήματος εξαρτάται με το αν υφίσταται Σ.Α.Δ.Φ.Ε μεταξύ των δύο κρατών ή όχι.

- Όταν υφίσταται Σ.Α.Δ.Φ.Ε, τότε η διαφορά επιλύεται σύμφωνα με τα τέσσερα βήματα του Άρθρου 4, παρ. 2 του υποδείγματος φορολογικής σύμβασης του Ο.Ο.Σ.Α που περιγράφηκαν παραπάνω. Ακόμα μπορεί να ασκηθεί από τον φορολογούμενο Διαδικασία Αμοιβαίου Διακανονισμού (Δ.Α.Δ).

⁷² Υπόδειγμα φορολογικής σύμβασης του Ο.Ο.Σ.Α, Άρθρο 4

- Όταν δεν υφίσταται Σ.Α.Δ.Φ.Ε, τότε η διαφορά επιλύεται μέσω προσφυγής του φορολογούμενου στο τριμελές διοικητικό πρωτοδικείο.

Πλέον οι ακυρωτικές διαφορές που προκύπτουν από την απόρριψη μεταφοράς της φορολογικής κατοικίας με κράτος το οποίο δεν έχει υπογράψει με την Ελλάδα σύμβαση διοικητικής συνεργασίας, υπάγονται στο ανά τόπο τριμελές διοικητικό πρωτοδικείο. Όταν εκδικαστεί η απόφαση του πρωτοδικείου για ένα τέτοιο ζητούμενο, δεν μπορεί να ασκηθεί έφεση επί της απόφασης.⁷³

Οι διαφορές δε, που προκύπτουν από το πρόβλημα της διπλής κατοικίας, όταν μεταξύ των κρατών έχει υπογραφεί Σ.Α.Δ.Φ.Ε, μπορούν να λυθούν μέσω της διαδικασίας αμοιβαίου διακανονισμού (Δ.Α.Δ).

4.7 Διαδικασία Αμοιβαίου Διακανονισμού

Ο φορολογούμενος για να επιλύσει θέματα διπλής φορολόγησης ή ακόμα και διπλής κατοικίας, έχει την δυνατότητα να υποβάλει αίτημα, στο Ά Τμήμα φορολογικών θεμάτων, της Διεύθυνσης Οικονομικών Σχέσεων της Α.Α.Δ.Ε, για έναρξη Διαδικασίας Αμοιβαίου Διακανονισμού (Δ.Α.Δ). Η Δ.Α.Δ προβλέπεται στις Σ.Α.Δ.Φ.Ε και υποβάλλεται από τον φορολογούμενο το συντομότερο δυνατό σε περίπτωση που η οικία Σ.Α.Δ.Φ.Ε δεν προβλέπει προθεσμία υποβολής αιτήματος και όχι πέραν της πενταετίας από την εμφάνιση του προβλήματος που επιθυμεί να επιλύσει ο φορολογούμενος.⁷⁴ Χώρες στις οποίες δεν προβλέπεται χρονικό πλαίσιο υποβολής αιτήματος είναι οι Η.Π.Α., Γερμανία, Ινδία, Κύπρος. Η Σ.Α.Δ.Φ.Ε με άλλα κράτη προβλέπει διετή (Βέλγιο, Ιταλία, Πορτογαλία) ή και τριετή (Γαλλία) προθεσμία. Η Δ.Α.Δ προβλέπεται από το Άρθρο 25 της σύμβασης του Ο.Ο.Σ.Α και πρόκειται για μια διαδικασία δημόσιου διεθνούς δικαίου και είναι ανεξάρτητη από το δίκαιο των κρατών.

⁷³ ΝΟΜΟΣ ν. 4700/2020, ΦΕΚ Α 127/29.6.2020, 'Ένιαίο κείμενο Δικονομίας για το Ελεγκτικό Συνέδριο, ολοκληρωμένο νομοθετικό πλαίσιο για τον προσυμβατικό έλεγχο, τροποποιήσεις στον Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, διατάξεις για την αποτελεσματική απονομή της δικαιοσύνης και άλλες διατάξεις', Άρθρο 362

⁷⁴ Απόφαση Α. 1226 /06-10-2020, 'Ρύθμιση ζητημάτων σχετικά με τη Διαδικασία Αμοιβαίου Διακανονισμού σύμφωνα με τις διμερείς Συμβάσεις για την Αποφυγή της Διπλής Φορολογίας του Εισοδήματος'

Σε αρκετές περιπτώσεις ενδείκνυται η έναρξη διαδικασίας αμοιβαίου διακανονισμού. Αρχικά για προβλήματα διπλής κατοικίας, ήτοι στην περίπτωση που φορολογούμενος θεωρείται φορολογικός κάτοικος και των δύο κρατών με αποτέλεσμα ο φορολογούμενος να φορολογείται για το ίδιο εισόδημα και στα δύο κράτη. Επιπροσθέτως στην περίπτωση διορθώσεως των κερδών συνδεόμενων επιχειρήσεων.⁷⁵ Ακόμα σε περιπτώσεις παρακράτησης φόρου στην χώρα πηγής του εισοδήματος, όταν αυτό δεν προβλέπεται από την Σ.Α.Δ.Φ.Ε μεταξύ των συμβαλλόμενων κρατών. Επίσης στην περίπτωση που ένα κράτος φορολογεί συγκεκριμένη κατηγορία εισοδήματος, κάτι το οποίο δεν είναι σύμφωνο με την Σ.Α.Δ.Φ.Ε.

Ο φορολογούμενος μπορεί να αιτηθεί Δ.Α.Δ ανεξαρτήτως αν έχει εξαντλήσει τα ένδικα μέσα που προβλέπονται από την εσωτερική νομοθεσία των κρατών, καθώς αποτελεί μια ανεξάρτητη διοικητική διαδικασία.

Από τη στιγμή που η αρμόδια αρχή παραλάβει το αίτημα, είναι αναγκασμένη να αποστείλει στον αιτούντα επιβεβαίωση παραλαβής του αιτήματος, εντός τριάντα ημερών από την παραλαβή του. Το αίτημα συνοδεύεται με τα ακόλουθα έγγραφα⁷⁶:

- Τα στοιχεία του αιτούντα (ΑΦΜ, ονομ/μο, στοιχεία επικοινωνίας)
- Αναφορά του αιτούντα σε διατάξεις και άρθρα Σ.Α.Δ.Φ.Ε και νόμων, που πιστεύει ο αιτούμενος ότι δεν εφαρμόζονται.
- Λεπτομερή περιγραφή των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης.
- Ανάλυση του αιτήματος προς επίλυση.
- Λεπτομερή στοιχεία όσον αφορά πιθανή διαδικασία ενδικοφανούς προσφυγής ή δικαστικής προσφυγής του αιτούντα για το εν λόγω θέμα.

⁷⁵ ΠΟΛ.1129/2017, 'Ρύθμιση ζητημάτων σχετικά με τη Διαδικασία Αμοιβαίου Διακανονισμού, σύμφωνα με τη «Σύμβαση μεταξύ των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εξάλειψη της διπλής φορολογίας σε περίπτωση διορθώσεως των κερδών συνδεόμενων επιχειρήσεων (90/436/ΕΟΚ)» (Ευρωπαϊκή Σύμβαση Διαιτησίας), που κυρώθηκε με το ν. 2216/1994 (Α' 83)'.

⁷⁶ Απόφαση Α. 1226 /06-10-2020, 'Ρύθμιση ζητημάτων σχετικά με τη Διαδικασία Αμοιβαίου Διακανονισμού σύμφωνα με τις διμερείς Συμβάσεις για την Αποφυγή της Διπλής Φορολογίας του Εισοδήματος', Άρθρο 4

- Υπεύθυνη Δήλωση του αιτούντα πως όλες οι παρασχεθείσες πληροφορίες είναι ακριβείς.

Η παραπάνω διαδικασία γίνεται πλέον μέσω των αιτημάτων του φορολογουμένου.⁷⁷ Η αρμόδια αρχή, έχει το δικαίωμα να ζητήσει από τον αιτούντα οτιδήποτε είναι απαραίτητο και μπορεί να βοηθήσει το έργο της. Από την στιγμή που η αρμόδια αρχή παραλάβει το αίτημα προβαίνει σε τυπικό και έπειτα σε ουσιαστικό έλεγχο εάν κρίνει πως το αίτημα είναι βάσιμο.

Σε περίπτωση που το αίτημα δεν γίνει αποδεκτό, η αρμόδια αρχή προβαίνει σε ενημέρωση του αιτούντος για τους λόγους της μη αποδοχής και η διαδικασία ολοκληρώνεται (δεν γίνεται αποδεκτό σε περιπτώσεις μη εμπρόθεσμης υποβολής του αιτήματος, σε περιπτώσεις έλλειψης των απαιτούμενων πληροφοριών από τον αιτούντα κλπ). Στην περίπτωση δε, που η αρμόδια αρχή μετά από τυπικό και ουσιαστικό έλεγχο, κρίνει ότι η ένσταση του φορολογουμένου είναι βάσιμη, τότε οφείλει να ικανοποιήσει τον αιτούντα όσο το δυνατόν ταχύτερα και ξεκινώντας διαδικασίες επίλυσης του προβλήματος, προσπαθώντας να λύσει το θέμα χωρίς να χρειαστεί να γίνει υπαγωγή σε Δ.Α.Δ. Βέβαια αν δεν μπορεί να δώσει ικανοποιητική λύση στο πρόβλημα, τότε προσπαθεί να λύσει την διαφορά με αμοιβαία συμφωνία με το αντισυμβαλλόμενο κράτος (ήτοι Δ.Α.Δ.).

Το αποτέλεσμα της Δ.Α.Δ. μπορεί να έχει φέρει ή και να μην έχει φέρει σε συμφωνία τις αρμόδιες αρχές των δύο συμβαλλόμενων κρατών. Κατά την διάρκεια που εκκρεμεί μία υπόθεση Δ.Α.Δ., δεν αναστέλλονται οι διαδικασίες είσπραξης φόρου. Ξεκαθαρίζεται πως η Δ.Α.Δ. αποτελεί μία διαδικασία διαβούλευσης μεταξύ δύο κρατών στην οποία ο φορολογούμενος δεν αποτελεί εμπλεκόμενο μέρος. Έτσι μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας και εντός μηνός, ο αιτών ενημερώνεται για το αποτέλεσμα της διαδικασίας και δύναται να το αποδεχτεί εντός 60 ημερών. Εάν ο αιτών αποδεχτεί το αποτέλεσμα της Δ.Α.Δ., τότε συντάσσεται και υπογράφεται και από τον αιτούντα και από την αρμόδια αρχή πρακτικό αποδοχής. Εφόσον υπογράψει ο αιτών το πρακτικό αποδοχής από εκείνη την στιγμή η συμφωνία είναι δεσμευτική για τον φορολογούμενο. Από την άλλη εάν δεν αποδεχτεί ο αιτών το αποτέλεσμα της διαδικασίας συντάσσεται πρακτικό απόρριψης και τελειώνει η διαδικασία σε αυτό το σημείο.

⁷⁷ <https://www1.aade.gr/gsisapps5/myaade/#!/arxiki>

Τα συμβαλλόμενα κράτη τονίζεται πως δεν υποχρεούνται να καταλήξουν σε συμφωνία αλλά καλούνται να καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να επιτευχθεί. Το χρονικό πλαίσιο επίλυσης μίας Δ.Α.Δ δεν ορίζεται, αλλά στόχος των αρμόδιων αρχών είναι η επίτευξη συμφωνίας όσο το δυνατόν ταχύτερα. Η Δ.Α.Δ. ολοκληρώνεται εντός 30 ημερών από την υπογραφή του πρακτικού αποδοχής από τον αιτούντα και τον διοικητή της Α.Α.Δ.Ε. Τέλος οι αποφάσεις του αμοιβαίου διακανονισμού δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα της Α.Α.Δ.Ε. χωρίς αναφορά στα στοιχεία του φορολογουμένου.^{78 79}

4.8 Άρθρο 5Α

Το Ελληνικό φορολογικό σύστημα προκειμένου να προσελκύσει και να δώσει φορολογικά κίνητρα σε κατοίκους αλλοδαπής να μεταφέρουν την φορολογική τους κατοικία στην Ελλάδα θέσπισε τα άρθρα 5Α, 5Β, 5Γ στον Κ.Φ.Ε ν.4172/13 τα οποία θα αναλυθούν παρακάτω. Αρχικά το Άρθρο 5Α το οποίο ορίζει τις διαδικασίες, τις προϋποθέσεις και τις φορολογικές ελαφρύνσεις όσον αφορά τα εισοδήματα που προκύπτουν στην αλλοδαπή, για φυσικά πρόσωπα που μεταφέρουν την φορολογική τους κατοικία στην Ελλάδα.

Για να ενταχθεί ο φορολογούμενος στις διατάξεις του Άρθρου 5, θα πρέπει να πληροί σωρευτικά τα εξής:

1. Ο φορολογούμενος δεν υπήρξε φορολογικός κάτοικος ημεδαπής τα τελευταία 7 από τα 8 χρόνια πριν την μεταφορά της κατοικίας του στην Ελλάδα.
2. Ο φορολογούμενος αποδεικνύει ότι επενδύει ο ίδιος ή συγγενικό του πρόσωπο στην Ελλάδα. Το ποσό δε της επένδυσης πρέπει να είναι μεγαλύτερο από 500.000 ευρώ και πρέπει αυτή να ολοκληρωθεί εντός 3 ετών από την στιγμή υποβολής της αίτησης για υπαγωγή του φυσικού προσώπου στις διατάξεις του άρθρου.⁸⁰

⁷⁸ <https://www.aade.gr/sites/default/files/2018-01/MAP%20Guidelines%20-%202nd.pdf>

⁷⁹ Απόφαση Α. 1226 /06-10-2020, 'Ρύθμιση ζητημάτων σχετικά με τη Διαδικασία Αμοιβαίου Διακανονισμού σύμφωνα με τις διμερείς Συμβάσεις για την Αποφυγή της Διπλής Φορολογίας του Εισοδήματος'

⁸⁰ Νόμος ν. 4172/13, 'Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις', Άρθρο 5Α

Για παράδειγμα ένας φορολογούμενος κάτοικος εξωτερικού κάνει αίτηση για την υπαγωγή στον εναλλακτικό τρόπο φορολόγησης βάση του Άρθρου 5Α στις 01/03/2022 , όμως αν από τα αρχεία της φορολογικής διοίκησης φανεί ότι τα έτη 2014 έως 2016 ήταν φορολογικός κάτοικος Ελλάδας, τότε δεν πληροί το πρώτο κριτήριο το οποίο τονίζει πως δεν πρέπει να ήταν κάτοικος ημεδαπής τα τελευταία 7 από τα 8 χρόνια. Από την άλλη κάτοικος αλλοδαπής που υποβάλει αίτηση για την υπαγωγή του στο συγκεκριμένο άρθρο και φαίνεται από τα αρχεία της φορολογικής διοίκησης πως ήταν κάτοικος ημεδαπής μόνο το 2020, τότε αυτός ο φορολογούμενος πληροί το πρώτο κριτήριο καθώς είναι κάτοικος αλλοδαπής τα τελευταία 7 από τα 8 χρόνια. Στην περίπτωση που δεν υπάρχουν στοιχεία του φορολογουμένου για κάποια από τις προηγούμενες χρονιές, ο φορολογούμενος υποχρεούται να προσκομίσει στις Ελληνικές φορολογικές αρχές είτε πιστοποιητικό φορολογικής κατοικίας, είτε στην περίπτωση που ισχύει μεταξύ των δυο χωρών Σ.Α.Δ.Φ.Ε, αίτηση για εφαρμογή της Σ.Α.Δ.Φ.Ε όπου είναι ενσωματωμένο το πιστοποιητικό φορολογικής κατοικίας.⁸¹

Το δεύτερο κριτήριο αναφέρει πως δεν είναι απαραίτητο η επένδυση να γίνει από τον αιτούντα για υπαγωγή στο Άρθρο 5Α, αλλά δικαίωμα υπαγωγής στο άρθρο έχουν και φυσικά πρόσωπα των οποίων συγγενικό τους πρόσωπο πραγματοποιεί την επένδυση. Ως συγγενικά πρόσωπα ορίζονται οι σύζυγοι, οι ανιόντες και οι κατιόντες σε ευθεία γραμμή.⁸² Η συγγένεια σε αυτήν την περίπτωση αποδεικνύεται με αντίστοιχα έγγραφα. Συγκεκριμένα έστω φορολογικός κάτοικος αλλοδαπής ο οποίος αγοράζει ακίνητο στην Ελλάδα. Δικαίωμα αίτησης υποβολής στο άρθρο έχουν ο πατέρας του, ο παππούς του καθώς και τα παιδιά του ή ακόμα και τα εγγόνια του. Η επένδυση μπορεί να πραγματοποιηθεί επίσης και από νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα στο οποίο ή στην οποία ο φορολογούμενος έχει την πλειοψηφία των μετοχών ή των μεριδίων της επιχείρησης. Τονίζεται πως η επένδυση πρέπει να έχει ολοκληρωθεί εντός τριετίας από την στιγμή υποβολής της αίτησης για υπαγωγή στις διατάξεις του άρθρου. Στο τέλος της τριετίας ο φορολογούμενος πρέπει προσκομίσει στην

⁸¹Αρχοντάκη Α., (2021), 'Εναλλακτικός τρόπος φορολόγησης του άρθρου 5Α ν. 4172/2013', Taxheaven, 12-04-2021, <https://www.taxheaven.gr/circulars/36168/arora-enallaktikos-tropos-forologhshs-toy-aroroy-5a-n-4172-2013>

⁸² Νόμος ν. 4172/13, 'Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις', Άρθρο 2

ΔΟΥ κατοίκων εξωτερικού τα έγγραφα που να αποδεικνύουν την ολοκλήρωση της επένδυσης.⁸³

Το φυσικό πρόσωπο που θέλει να υπαχθεί στις διατάξεις του άρθρου 5Α, έχει δικαίωμα να υποβάλει αίτηση στην ΔΟΥ κατοίκων εξωτερικού έως την 31/03 έκαστου έτους. Δικαίωμα υποβολής αίτησης έχει και ο φορολογούμενος ο οποίος μετέφερε την φορολογική του κατοικία στην Ελλάδα, εντός του προηγούμενου φορολογικού έτους. Εγκριτική ή απορριπτική απόφαση εκδίδεται έως την τελευταία εργάσιμη ημέρα του Σεπτεμβρίου. Σε περίπτωση εγκριτικής απόφασης ο φορολογούμενος φορολογείται στην Ελλάδα, για το εισόδημά του που προκύπτει στην αλλοδαπή, φόρο κατ' αποκοπή 100.000 ευρώ. Ακόμα ο φορολογούμενος έχει δικαίωμα επέκτασης εφαρμογής του άρθρου και σε συγγενικά του πρόσωπα για τα οποία καταβάλει φόρο 20.000 ευρώ. Επιπλέον δεν χρειάζεται επέκταση για υπαγωγή στο άρθρο, των άγαμων προστατευόμενων μελών της οικογένειας του φορολογουμένου των οποίων η ηλικία δεν ξεπερνά τα 21 χρόνια. Επίσης η υπαγωγή του φυσικού προσώπου στις διατάξεις του άρθρου ισχύουν από το έτος υποβολής της αίτησης και για 15 χρόνια, χωρίς να είναι δυνατή η παράταση υπαγωγής στο άρθρο.⁸⁴

Για το πρώτο φορολογικό έτος υπαγωγής του φυσικού προσώπου στην φορολόγηση βάση του Άρθρου 5Α για το εισόδημά του που προκύπτει στην αλλοδαπή, υποχρεούται στην καταβολή του αποκοπή φόρου εντός τριάντα ημερών από την έκδοση της εγκριτικής απόφασης. Στο τέλος του δέκατου πέμπτου έτους λύεται αυτοδίκαια η υπαγωγή του φορολογουμένου στο άρθρο.

Παραδείγματα:

Παράδειγμα 1:

Φορολογικός κάτοικος αλλοδαπής με δύο τέκνα επιθυμεί να υποβάλει αίτηση στην ΔΟΥ κατοίκων εξωτερικού της Ελλάδας για την υπαγωγή του στις διατάξεις του Άρθρου 5Α. Το ένα τέκνο είναι ηλικίας 18 ετών και το άλλο ηλικίας 28 ετών. Σύμφωνα με αυτά που αναφέρθηκαν παραπάνω ο γονέας θα χρειαστεί να ζητήσει την επέκταση εφαρμογής του

⁸³ Νόμος ν. 4172/13, 'Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις', Άρθρο 5Α

⁸⁴ Νόμος ν. 4172/13, 'Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις', Άρθρο 5Α

άρθρου μόνο για το παιδί του ηλικίας 28 ετών, αφού το τέκνο ηλικίας 18 ετών θεωρείται προστατευόμενο.⁸⁵

Παράδειγμα 2:

Δύο σύζυγοι φορολογικοί κάτοικοι αλλοδαπής αγοράζουν εξ αδιαιρέτου ακίνητο στην Ελλάδα αξίας 700.000 ευρώ. Στον κάθε έναν ξεχωριστά αντιστοιχεί επένδυση στην Ελλάδα 350.000 ευρώ. Για αυτό τον λόγο δεν έχουν δικαίωμα υπαγωγής στο Άρθρο 5Α. Αν όμως το ακίνητο έχει αξία 1.000.000 ευρώ, αυτό σημαίνει πως η επένδυση για τον κάθε ένα είναι 500.000 ευρώ. Έτσι θα έχουν και οι δύο δικαίωμα υπαγωγής στο άρθρο. Επίσης αν ο σύζυγος μόνο αγόραζε ένα ακίνητο στην Ελλάδα αξίας 500.000 ευρώ, τότε ο ίδιος αλλά και η γυναίκα του σύμφωνα με τον ορισμό του συγγενικού προσώπου θα είχαν δικαίωμα υπαγωγής στις διατάξεις του άρθρου.⁸⁶

Παράδειγμα 3:

Φορολογούμενος ο οποίος έκανε αίτηση υπαγωγής στο Άρθρο 5Α 31/03/2022, απέκτησε εισόδημα αλλοδαπής το έτος 2022 πέντε εκατομμύρια ευρώ. Από την στιγμή που η αίτηση εγκριθεί ο φορολογούμενος θα φορολογηθεί στην Ελλάδα για το παγκόσμιο εισόδημά του με φόρο 100.000 ευρώ. Αντιθέτως για το εισόδημά του που προκύπτει στην ημεδαπή θα φορολογηθεί σύμφωνα με τον Κ.Φ.Ε.⁸⁷

Επίσης αξίζει να τονιστεί πως παύση της υπαγωγής στο άρθρο επέρχεται όταν:

⁸⁵ Αρχοντάκη Α., (2021), 'Εναλλακτικός τρόπος φορολόγησης του άρθρου 5Α v. 4172/2013', Taxheaven, 12-04-2021, <https://www.taxheaven.gr/circulars/36168/arora-enallaktikos-tropos-forologhshs-toy-aroroy-5a-n-4172-2013>

⁸⁶ Αρχοντάκη Α., (2021), 'Εναλλακτικός τρόπος φορολόγησης του άρθρου 5Α v. 4172/2013', Taxheaven, 12-04-2021, <https://www.taxheaven.gr/circulars/36168/arora-enallaktikos-tropos-forologhshs-toy-aroroy-5a-n-4172-2013>

⁸⁷ Αρχοντάκη Α., (2021), 'Εναλλακτικός τρόπος φορολόγησης του άρθρου 5Α v. 4172/2013', Taxheaven, 12-04-2021, <https://www.taxheaven.gr/circulars/36168/arora-enallaktikos-tropos-forologhshs-toy-aroroy-5a-n-4172-2013>

- Ο φόρος καταβληθεί εκπρόθεσμα
- Η επένδυση δεν έχει ολοκληρωθεί στα τρία έτη (άρση της υπαγωγής στο άρθρο)
- Οι σύζυγοι έχουν χωρίσει

Τέλος στον αντίποδα σε περίπτωση οικιοθελούς άρσης της υπαγωγής του φορολογούμενου στο άρθρο, οι φόροι κατ' αποκοπή που έχουν καταβληθεί μέχρι εκείνη την στιγμή δεν επιστρέφονται στο φυσικό πρόσωπο και επιπλέον θα φορολογηθεί για το παγκόσμιο εισόδημά του από το έτος υπαγωγής του στο καθεστώς αυτό.

4.9 Άρθρο 5B

Στα πλαίσια σχεδιασμού της φορολογικής διοίκησης για προσέλκυση φυσικών προσώπων αλλοδαπής ώστε να γίνουν φορολογικοί κάτοικοι Ελλάδας, θεσπίστηκε το Άρθρο 5B του Κ.Φ.Ε το οποίο αναφέρεται σε φυσικά πρόσωπα αλλοδαπής που μετέφεραν την φορολογική τους κατοικία στην Ελλάδα και έχουν εισοδήματα από συντάξεις εξωτερικού. Ένα φυσικό πρόσωπο για υπαχθεί στις διατάξεις του άρθρου πρέπει να ισχύουν σωρευτικά τα εξής:

1. Δεν ήταν φορολογικός κάτοικος ημεδαπής τα τελευταία 5 από τα 6 χρόνια
2. Μεταφέρει την φορολογική του κατοικία από κράτος το οποίο έχει σύμβαση διοικητικής συνεργασίας για την φορολογία με την Ελλάδα⁸⁸

Για παράδειγμα αν ο φορολογούμενος υπέβαλε αίτηση για υπαγωγή στο άρθρο 31/03/2022 και διαπιστώσει η φορολογική διοίκηση πως από το 2018 έως το 2020 ήταν φορολογικός κάτοικος ημεδαπής, τότε αυτόματα το φυσικό πρόσωπο δεν είναι δικαιούχος

⁸⁸ Νόμος ν. 4172/13, 'Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις', Άρθρο 5B

των διατάξεων. Από την άλλη αν είναι φορολογικός κάτοικος Ελλάδας μόνο το 2020, τότε μπορεί να υπαχθεί στις διατάξεις του άρθρου καθώς ισχύει το πρώτο κριτήριο. Δηλαδή ο φορολογούμενος είναι κάτοικος αλλοδαπής τα τελευταία 5 από τα 6 χρόνια. Σε περίπτωση που δεν έχει στοιχεία η φορολογική διοίκηση για ορισμένα έτη του αλλοδαπού φορολογουμένου, τότε ο δεύτερος πρέπει να προσκομίσει είτε πιστοποιητικό φορολογικής κατοικίας στην Ελληνική αρχή, είτε αίτηση εφαρμογής της Σ.Α.Δ.Φ.Ε στην οποία αποτελεί μέρος η πιστοποίηση της φορολογικής κατοικίας.

Βέβαια όλα τα έγγραφα πρέπει να προσκομίζονται με σφραγίδα apostille, προξενική θεώρηση, ή θεώρηση από Ελληνική προξενική αρχή, όπως ορίζεται από τις διατάξεις κατά περίπτωση. Αξίζει να τονιστεί πως φυσικό πρόσωπο που έχει υπαχθεί στις διατάξεις του Άρθρου 5Α δεν δύναται να υπαχθεί στις διατάξεις του Άρθρου 5Β, καθώς αποτελεί πλέον φορολογικός κάτοικος ημεδαπής και το αντίστροφο.⁸⁹

Ένα φυσικό πρόσωπο το οποίο θέλει να υπαχθεί στις διατάξεις του άρθρου, πρέπει να υποβάλει αίτηση στην ΔΟΥ κατοίκων εξωτερικού, έως την 31/03 έκαστου έτους. Στην αίτηση αυτή ο φορολογούμενος πρέπει να αναγράφει την χώρα που ήταν φορολογικός κάτοικος μέχρι πρότινος. Η ΔΟΥ κατοίκων εξωτερικού μπορεί να δεχτεί αιτήσεις και μετά τις 31/03 όμως αυτές επεξεργάζονται και εφόσον η απάντηση είναι εγκριτική ο φορολογούμενος θα υπαχθεί στις διατάξεις του άρθρου από το επόμενο έτος. Δηλαδή οι διατάξεις θα ισχύσουν για τον φορολογούμενο που υπέβαλε την αίτηση 05/04/2022 και εγκρίθηκε, το αμέσως επόμενο έτος 2023.

Η ΔΟΥ είναι υποχρεωμένη να απαντήσει θετικά ή αρνητικά στο αίτημα του φορολογουμένου εντός εξήντα ημερών από την κατάθεσή της αίτησης. Επίσης εντός αυτών των εξήντα ημερών ο φορολογούμενος υποχρεούται να προσκομίσει τυχόν δικαιολογητικά που θα του ζητηθούν από τις φορολογικές αρχές. Σε περίπτωση εγκριτικής απάντησης από την ΔΟΥ ο φορολογούμενος είναι πλέον φορολογικός κάτοικος Ελλάδας και η υπαγωγή του στο Άρθρο 5Β ισχύει από το επόμενο έτος υποβολής της αίτησης και για 15 χρόνια. Ύστερα από το πέρας των 15 ετών, η υπαγωγή του αυτή λύεται αυτοδίκαια.⁹⁰

⁸⁹ Απόφαση Α.1217/2020, 'Διαδικασία και προϋποθέσεις υπαγωγής στις διατάξεις του άρθρου 5B του ν. 4172/2013, περί εναλλακτικής φορολόγησης εισοδήματος φυσικών προσώπων, δικαιούχων εισοδήματος από συντάξεις που προκύπτουν στην αλλοδαπή, τα οποία μεταφέρουν τη φορολογική τους κατοικία στην Ελλάδα'.

⁹⁰ Νόμος ν. 4172/13, 'Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις', Άρθρο 5B.

Σε περίπτωση εγκριτικής στην αίτηση, ο φορολογούμενος θα φορολογηθεί πλέον για το σύνολο του εισοδήματός του από την αλλοδαπή με ποσοστό 7%. Ακόμα η εξόφληση του φόρου γίνεται σε μία δόση και το φυσικό πρόσωπο δεν απαλλάσσεται από τον φόρο κληρονομιών ή δωρεάς περιουσίας, όπως συμβαίνει σε αντίθετη περίπτωση στο Άρθρο 5Α. Το φυσικό πρόσωπο παύει να υπάγεται στις διατάξεις του άρθρου εφόσον το ποσό του φόρου το καταβάλει εκπρόθεσμα.

Ο φορολογούμενος δύναται οποιαδήποτε στιγμή το θελήσει να υποβάλει αίτηση ανάκλησης του από την υπαγωγή στο άρθρο. Αυτή η αίτηση υποβάλλεται έως τις 31/03 του έτους που θέλει ο φορολογούμενος να πραγματοποιηθεί η ανάκληση και εφόσον βέβαια είναι εντός του διαστήματος που έχει σε ισχύει την υπαγωγή του στο άρθρο. Από την στιγμή που εγκριθεί η αίτηση ανάκλησης ο φορολογούμενος πλέον θα φορολογείται σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις και δεν θα μπορεί να ξανά υπαχθεί στο άρθρο.

4.10 Άρθρο 5Γ

Οι διατάξεις του άρθρου ορίζουν την φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων από μισθωτή εργασία και επιχειρηματική δραστηριότητα που προκύπτουν στην ημεδαπή, όταν μεταφέρουν την φορολογική τους κατοικία στην Ελλάδα. Ίσως το πιο σημαντικό άρθρο αφού με αυτό προσπαθεί το φορολογικό σύστημα να παρακινήσει τους Έλληνες που έφυγαν στον εξωτερικό τα δύσκολα χρόνια της κρίσης, ώστε να επαναπατρισμού.

Αρχικά για να έχει δικαίωμα ένα κάτοικος αλλοδαπής να υπαχθεί στις διατάξεις του άρθρου πρέπει να ισχύουν σωρευτικά οι παρακάτω προϋποθέσεις⁹¹:

1. Ο φορολογούμενος δεν υπήρξε φορολογικός κάτοικος ημεδαπής τα τελευταία 5 από τα 6 χρόνια πριν την μεταφορά της κατοικίας του στην Ελλάδα.

⁹¹ Νόμος ν. 4172/13, 'Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις', Άρθρο 5Γ

2. Ο φορολογούμενος μεταφέρει την φορολογική του κατοικία από κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η της Ε.Ο.Χ ή από κράτος με το οποίο η Ελλάδα έχει σε ισχύει σύμβαση διοικητικής συνεργασίας στον τομέα της φορολογίας.
3. Ο φορολογούμενος παρέχει υπηρεσίες στην Ελλάδα στα πλαίσια εργασιακής σχέσης σε ημεδαπό νομικό πρόσωπο είτε σε επιχείρηση αλλοδαπής η οποία δραστηριοποιείται στην Ελλάδα μέσω μόνιμης εγκατάστασης.
4. Ο φορολογούμενος δηλώνει πως θα παραμείνει στην Ελλάδα για τα επόμενα τουλάχιστον δύο έτη.

Για την πρώτη προϋπόθεση ισχύει η ερμηνεία που αναφέρθηκε και στα άρθρα 5Α, 5Β. Παρατηρείται όμως πως το συγκεκριμένο άρθρο είναι πιο αυστηρό από τα δυο προηγούμενα. Όσον αφορά τα κριτήρια 3 και 4, πρέπει να ισχύουν για όλη την διάρκεια που το φυσικό πρόσωπο υπάγεται στις διατάξεις του Άρθρου 5Γ.

Ο φορολογούμενος που επιθυμεί να υπαχθεί στις διατάξεις του άρθρου πρέπει να κάνουν αίτηση από την στιγμή που ξεκίνησε την εργασία του, μέχρι και το τέλος του έτους αυτού. Συγκεκριμένα έχουμε δύο περιπτώσεις:

- Αν άρχισε η εργασία μέχρι τις 2 Ιουλίου του έτους, τότε η αίτηση που υποβάλλεται, ισχύει για το έτος έναρξης εργασίας και μπορεί να υποβληθεί μέχρι το τέλος του έτους ή στο επόμενο έτος.
- Αν άρχισε η εργασία μετά τις 2 Ιουλίου του έτους, τότε η αίτηση υποβάλλεται για το επόμενο έτος και μέχρι το τέλος του έτους αυτού. Δηλαδή θα ενταχθεί στις διατάξεις του άρθρου στο επόμενο έτος από αυτό που άρχισε η σύμβαση εργασίας.

Εντός 60 ημερών από την υποβολή τη αίτησης η φορολογική αρχή εκδίδει εγκριτική ή απορριπτική απόφαση. Σε περίπτωση που η απόφαση είναι εγκριτική τότε ο φορολογούμενος φορολογείται στο εισόδημα του, από μισθωτή εργασία, που προκύπτει στην ημεδαπή με έκπτωση 50%. Οι διατάξεις του άρθρου ισχύουν από το έτος υποβολής της αίτησης και ισχύει για 7 έτη. Μετά την λήξη ισχύος δεν υπάρχει δικαίωμα ανανέωσης της υπαγωγής του

φορολογούμενου στο άρθρο. Οι διατάξεις του άρθρου ισχύουν επίσης και για φυσικά πρόσωπα τα οποία θέλουν να δραστηριοποιηθούν στην Ελλάδα με την μορφή ατομικής επιχείρησης.⁹²

Οι διατάξεις ισχύουν για νέες θέσεις εργασίας. Διευκρινίζεται πως με την έννοια νέα θέση εργασίας υφίσταται όταν την ημέρα που προσλαμβάνεται ο νέος υπάλληλος, ασχέτως αν αφορά νέα ειδικότητα στην εργασία ή κάλυψη υπάρχουσας κενής θέσης εργασίας, δεν υπάρχει μείωση του ανθρώπινου δυναμικού της επιχείρησης. Δηλαδή δεν πρέπει να υπάρξει μείωση των θέσεων εργασίας στο τμήμα ή στο μέρος καθηκόντων στο οποίο δραστηριοποιείται ο νέος υπάλληλος, για διάστημα μεγαλύτερο των έξι μηνών από την πρόσληψη του νέου εργαζομένου. Επιπροσθέτως για φυσικά πρόσωπα που υπάγονται στις διατάξεις του Άρθρου 5Γ δεν εφαρμόζονται τα τεκμήρια τα οποία προέρχονται από⁹³:

- Την κύρια ή δευτερεύουσα κατοικία
- Το επιβατηγό αυτοκίνητο ιδιωτικής χρήσης (ανεξαρτήτως αριθμού οχημάτων)

Για να υποβάλει ο φορολογούμενος την αίτηση υπαγωγής στο άρθρο θα χρειαστεί επιπλέον και ανά περίπτωση τα κάτωθι δικαιολογητικά:

1. Στην περίπτωση μισθωτής εργασίας

- Σύμβαση εργασίας ορισμένου ή αορίστου χρόνου.
- Αναγγελία πρόσληψης.
- Υπεύθυνη δήλωση του φορολογούμενου παραμονής στην Ελλάδα για μία διετία από το έτος υπαγωγής στο Άρθρο 5Γ.
- Υπεύθυνη δήλωση του εργοδότη με το γνήσιο της υπογραφής ότι ο αιτών καλύπτει νέα θέση εργασίας.

⁹² Νόμος ν. 4172/13, 'Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις', Άρθρο 5Γ

⁹³ Εγκύκλιος Ε. 2029/2022, 'Παροχή συμπληρωματικών διευκρινήσεων για την ορθή εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 5Γ του ν. 4172/13'.

2. Στην περίπτωση ατομικής επιχείρησης

- Δήλωση έναρξης εργασιών ατομικής επιχείρησης στην ΔΟΥ.
- Υπεύθυνη δήλωση του φορολογούμενου παραμονής στην Ελλάδα για μία διετία από το έτος υπαγωγής στο Άρθρο 5Γ.

3. Στην περίπτωση ορισμού διευθυντή ή μέλους ΔΣ εταιρείας

- Πράξη δημοσιευμένων στο ΓΕΜΗ ορισμού διευθυντή ή μέλους ΔΣ εταιρείας.
- Υπεύθυνη δήλωση του φορολογούμενου παραμονής στην Ελλάδα για μία διετία από το έτος υπαγωγής στο Άρθρο 5Γ.
- Υπεύθυνη δήλωση του εργοδότη με το γνήσιο της υπογραφής ότι ο αιτών καλύπτει νέα θέση εργασίας.⁹⁴

4.11 Εφαρμογή του Άρθρου 5Γ και φορολογικό σύστημα των Η.Π.Α

Οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής είναι ένα κράτος αποτελούμενο από 50 ομοσπονδιακές πολιτείες. Στις Η.Π.Α σύμφωνα με στοιχεία του State Department οι πολίτες με καταγωγή από την Ελλάδα υπολογίζονται περίπου στους 3.000.000 ανθρώπους. Από τους οποίους οι 400.000 περίπου μιλούν την Ελληνική γλώσσα. Σύμφωνα δε με στατιστικά στοιχεία της Γενικής Γραμματείας Αποδήμου Ελληνισμού στην Αμερική κατοικεί το 61% των αποδήμων Ελλήνων.

Συγκεκριμένα από την στιγμή που οι Η.Π.Α αποτελείτε από 50 πολιτείες είναι φυσικό να υπάρχουν και διαφορές μεταξύ της φορολογικής πολιτικής που εφαρμόζει η κάθε μία ξεχωριστά. Δηλαδή μπορεί οι φορολογικοί συντελεστές να είναι διαφορετικοί από πολιτεία σε πολιτεία. Βέβαια τα περισσότερα ποσοστά είναι ίδια για όλες τις Η.Π.Α. Επίσης όπως κάθε φορολογικό σύστημα το Αμερικάνικο έχει φόρους κλιμακωτούς ή και σταθερούς. Ενώ από την άλλη παρουσιάζει και πολιτικές εκπτώσεων στον φόρο των φορολογουμένων. Λόγω του ότι ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων είναι από τις κύριες πηγές φορολογικών

⁹⁴ ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ, Δ.Ο.Υ. ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ & ΕΝΑΛΛ/ΚΗΣ ΦΟΡ/ΣΗΣ ΦΟΡ/ΚΩΝ ΚΑΤ/ΚΩΝ ΗΜΕΔΑΠΗΣ, ΤΜΗΜΑ Γ1'-ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΝΑΛΛ/ΚΗΣ ΦΟΡ/ΣΗΣ ΦΟΡ/ΚΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΗΜΕΔΑΠΗΣ

εσόδων ενός κράτους, σχεδόν όλες οι πολιτείες των Η.Π.Α συμμορφώνονται με τις ομοσπονδιακές διατάξεις του φορολογικού κώδικα.⁹⁵

Έτσι λοιπόν η κλίμακα φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων, που διέπει την Αμερική είναι η εξής:

Πίνακας 12 – Κλίμακα φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων Η.Π.Α

Εισόδημα (σε δολάρια Η.Π.Α)	Φορολογικός Συντελεστής
0 – 10.275	10%
10.275 – 41.774	12%
41.775 – 89.074	22%
89.075 – 170.049	24%
170.050 – 215.949	32%
215.950 – 539.899	35%
539.900 και πάνω	37%

Πηγή: www.irs.gov

Παρατηρείται πως η κλίμακα αυτή ομαδοποιεί τα εισοδήματα τα οποία αποτελούν την φορολογική βάση σε μεγάλες ομάδες συγκριτικά με την κλίμακα που ισχύει στην Ελλάδα. Από την άλλη οι φορολογικοί συντελεστές αυξάνονται με μικρότερο ρυθμό συγκριτικά με την χώρα μας. Έτσι για εισόδημα άνω των 40.000 ευρώ στην Ελλάδα ο συντελεστής είναι 44% (οποίος αποτελεί και τον μεγαλύτερο συντελεστή της κλίμακας φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων), ενώ στις Η.Π.Α το αντίστοιχο εισόδημα, (αν αναλογιστεί κανείς και την σημερινή ισοτιμία του Ευρώ με το Αμερικάνικο δολάριο, είναι $40.000\text{ευρώ} * 1,06^{96} = 42.400$ δολάρια Αμερικής), φορολογείται με συντελεστή 22%. Ακόμα σημαντικό είναι πως ο μεγαλύτερος συντελεστής στις Η.Π.Α είναι 37% και αυτός για εισοδήματα άνω των 539.900 δολαρίων.

Οι εκπτώσεις και απαλλαγές εμφανίζονται σε κάθε φορολογικό σύστημα, συνηθέστερες περιπτώσεις είναι οι εκπτώσεις λόγω οικογενειακών βαρών.⁹⁷ Στην Αμερική

⁹⁵ www.irs.gov

⁹⁶ Yahoo.Finance, historical data of equivalent EUR/USD, 13/12/2022

⁹⁷ Τάτσος, Ν. (2012), 'Θεωρία των φόρων και φορολογική πολιτική', Αθήνα, εκδόσεις Κριτική, σελ. 139

ισχύει έκπτωση για κάθε παιδί μέχρι 6 ετών έκπτωση φόρου 3.600 δολάρια και για παιδιά από 6 έως 17 ετών 3.000 δολάρια. Επιπλέον για εισοδήματα που αποκτήθηκαν στην αλλοδαπή, ο φόρος που θα καταβληθεί για αυτό το εισόδημα στις Η.Π.Α θα περιοριστεί κατά το ποσό που καταβλήθηκε για αυτό στην αλλοδαπή. Επίσης υπάρχουν εκπτώσεις και φορολογικές διευκολύνσεις για δαπάνες ιατρικού σκοπού, για χρήση ηλεκτρικών αυτοκινήτων και φορολογικά κίνητρα για εκπαιδευτικούς σκοπούς.

Ο φορολογικός συντελεστής όσον αφορά τις μισθώσεις είναι διαφορετικός από πολιτεία σε πολιτεία. Για παράδειγμα στο Ιλινόι είναι 9%, ενώ στην Νέα Υόρκη 6%. Ακόμα το εισόδημα που προκύπτει από τόκους φορολογείται σύμφωνα με την κλίμακα φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων. Τέλος τα δικαιώματα φορολογούνται με 30%.⁹⁸

Και στις Η.Π.Α ένα από τα μεγαλύτερα κομμάτια των φορολογικών εσόδων από φόρους προέρχεται από το φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων. Φαίνεται λοιπόν η σημαντικότητά του και η βαρύτητα που πρέπει κάθε κράτος να δίνει σε αυτόν. Από την στιγμή δε που το συγκεκριμένο κράτος φιλοξενεί έναν τόσο μεγάλο αριθμό ομογενών οι Ελληνικές φορολογικές αρχές οφείλουν να δράσουν προς την κατεύθυνση προσέλκυσης φυσικών προσώπων από την Αμερική, ώστε να γίνουν φορολογικοί κάτοικοι Ελλάδας και να φορολογούνται πλέον σε αυτή, κάτι το οποίο προσπαθεί μέσω των άρθρων 5Α, 5Β, 5Γ του ν.4172/13.

Παράδειγμα :

Έλληνας ομογενής δεύτερης γενιάς στις Η.Π.Α, γεννήθηκε, μεγάλωσε και σπούδασε στην Αμερική. Εκεί εργάζεται ως προϊστάμενος σε εταιρεία κατασκευής μπαταριών αυτοκινήτων. Απρόσμενα λόγω της μεγάλης του επιτυχίας στην εργασία του, του γίνεται πρόταση για αντίστοιχη θέση εργασίας στην Ελλάδα. Βρίσκεται λοιπόν στο δίλημμα, να αφήσει την καριέρα του στην Αμερικάνικη εταιρεία και να έρθει να εργαστεί στην Ελλάδα;

Τα δεδομένα είναι τα εξής:

- Απολαβές της εργασίας του στην Αμερική: 150.000 δολάρια Αμερικής.
- Απολαβές της προτεινόμενης θέσης εργασίας στην Ελλάδα είναι 120.000 ευρώ.

⁹⁸ www.iris.gov

Ο φορολογούμενος σκέφτηκε ότι μπορεί να υπαχθεί στις διατάξεις του Άρθρου 5Γ για εναλλακτική φορολόγηση εισοδήματος το οποίο προκύπτει στην ημεδαπή από μισθωτή εργασία φυσικού προσώπου, το οποίο μεταφέρει την φορολογική του κατοικία στην Ελλάδα.

Το μόνο κριτήριο που θα εξεταστεί είναι το φορολογικό. Αν ο φορολογούμενος παραμείνει στην Αμερική για το εισόδημά του από την εργασία θα καταβάλει φόρο:

$150.000 \text{ δολάρια} * 24\% = 36.000 \text{ δολάρια Αμερικής.}$

(Για καλύτερη κατανόηση του παραδείγματος λαμβάνουμε υπόψη μόνο τον φόρο που προκύπτει από την εφαρμογή της κλίμακας φορολογίας εισοδήματος).

Αν τώρα κάνει την διαδικασία αλλαγής φορολογικής κατοικίας και αιτηθεί την υπαγωγή του στις διατάξεις του άρθρου 5Γ, όπως αναλύθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο τότε θα φορολογηθεί στην Ελλάδα με έκπτωση 50% επί του καταβλητέου φόρου από το συγκεκριμένο εισόδημα και με περίοδο ισχύος του άρθρου τα 7 χρόνια. Δηλαδή για 120.000 ευρώ θα πληρώσει φόρο:

$120.000 * 44\% * 50\% = 26.400 \text{ ευρώ.}$

Φορολογικά λοιπόν τον συμφέρει να ακολουθήσει τις διαδικασίες ώστε να υπαχθεί στις διατάξεις του άρθρου και να φορολογείται στην Ελλάδα.

Βέβαια δεν αποτελεί μοναδικό κριτήριο το φορολογικό πλεονέκτημα στην συγκεκριμένη περίπτωση. Καθώς δεν προσφέρει η Ελλάδα τις ίδιες ευκαιρίες εξέλιξης όπως οι Η.Π.Α. Επιπλέον το άρθρο 5Γ δεν προσφέρει βεβαιότητα σε έναν τέτοιο φορολογούμενο όπως επίσης και το Ελληνικό κράτος δεν εκπέμπει την ίδια βεβαιότητα σε αντίθεση με το κράτος της Αμερικής.

5^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Ο.Ο.Σ.Α και Σ.Α.Δ.Φ.Ε

5.1 Συμβάσεις Αποφυγής Διπλής Φορολόγησης (Σ.Α.Δ.Φ.Ε)

Αναγνωρίζοντας πως σε μια παγκοσμιοποιημένη κατάσταση, όπου οι κυβερνήσεις χάνουν σημαντικά φορολογικά έσοδα λόγω έξαρσης της φορολογικής νομοθεσίας σε όλα τα κράτη. Είναι επιτακτική ανάγκη εφαρμογής των Σ.Α.Δ.Φ.Ε μεταξύ των κρατών, οι οποίες αποτελούν το διεθνές φορολογικό δίκαιο και συνιστούν το εργαλείο αποφυγής της διπλής φορολόγησης και εξάλειψης των φορολογικών εμποδίων διακίνησης αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων. Είναι φανερό πλέον, πως όλο και περισσότερο τα κράτη διεκδικούν και επιμένουν στην είσπραξη της φορολογικής ύλης που τους αναλογεί. Η Ελλάδα όπως έχει αναφερθεί παραπάνω έχει συνάψει 57 Σ.Α.Δ.Φ.Ε⁹⁹, από τις οποίες δεν ισχύουν όλες. Συγκεκριμένα έχουν πάψει να ισχύουν οι συμβάσεις με τα Ενωμένα Αραβικά Εμιράτα και με την Σουηδία. Στην μεν περίπτωση των Η.Α.Ε έληξε η ισχύς της σύμβασης, ενώ στην περίπτωση της Σουηδίας, το κράτος της Σουηδίας υπέβαλε αίτημα αναστολής της ισχύος της μονομερώς. Επιπροσθέτως με τα κράτη της Γαλλίας και της Σιγκαπούρης βρίσκεται σε εξέλιξη η διαδικασία σύνταξης νέων Σ.Α.Δ.Φ.Ε.¹⁰⁰

Το πρόβλημα της διπλής φορολόγησης παρατηρείται όταν ένα φυσικό πρόσωπο ή μία νομική οντότητα φορολογείται για το ίδιο εισόδημα, τόσο στην χώρα φορολογικής του κατοικίας, όσο και στην αλλοδαπή, όπου και προκύπτει συγκεκριμένο εισόδημα. Σύμφωνα όμως με την αρχή της φορολόγησης του παγκόσμιου εισοδήματος, ο φορολογούμενος φορολογείται και για τα εισοδήματα ημεδαπής και για τα εισοδήματα αλλοδαπής, ήτοι για το παγκόσμιο εισόδημά του στο κράτος της φορολογικής του κατοικίας. Τονίζεται λοιπόν με την αρχή φορολόγησης του παγκόσμιου εισοδήματος, πρώτων η έννοια της κύριας κατοικίας και δεύτερον η έννοια της πηγής προέλευσης του εισοδήματος.

⁹⁹ https://www.aade.gr/sites/default/files/2022-07/sigentrotikos_pinakas_SADF.pdf

¹⁰⁰ <https://www.aade.gr/polites/themata-diethnoys-forologikoy-kai-teloneiakoy-periehomeny>

Αξίζει να αναφερθεί ότι οι Σ.Α.Δ.Φ.Ε κατανέμουν την φορολογική εξουσία μεταξύ των συμβαλλόμενων πλευρών. Συγκεκριμένα:

- Αποκλειστική φορολογική αρμοδιότητα μόνο σε ένα από τα δύο συμβαλλόμενα κράτη.
- Συντρέχουσα φορολογική αρμοδιότητα και στα δύο συμβαλλόμενα κράτη, τα περισσότερα όμως εισοδήματα φορολογούνται πρωτίστως στην πηγή (ρυθμίζεται από την Σ.Α.Δ.Φ.Ε).

Επίσης μέσω των Σ.Α.Δ.Φ.Ε ρυθμίζονται θέματα διακρίσεων λόγω εθνικότητας ή υπηκοότητας του φορολογουμένου και ακόμα θέματα διακρίσεων εις βάρος της μόνιμης εγκατάστασης αλλοδαπής επιχείρησης, όσον αφορά πάντοτε την φορολογική αντιμετώπιση του φορολογουμένου. Επιπροσθέτως καθορίζονται έννοιες όπως αυτές της κατοικίας και της μόνιμης εγκατάστασης. Ενώ καθορίζεται και η διαδικασία ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των αρμόδιων αρχών, για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και ορθού υπολογισμού της φορολογητέας ύλης.¹⁰¹ Η Ελλάδα πλέον, για την κατάρτιση Σ.Α.Δ.Φ.Ε με άλλο κράτος, χρησιμοποιεί ως βάση το αναθεωρημένο πρότυπο του 1992 του Ο.Ο.Σ.Α. περί κατάρτισης συμβάσεων για την αποφυγή διπλής φορολογίας, το οποίο και υιοθετήθηκε από την Ελλάδα το 2017.

Το πρότυπο της σύμβασης του Ο.Ο.Σ.Α δομείται ως εξής¹⁰²:

1. Κεφάλαιο 1, Πεδίο Εφαρμογής και Ερμηνεία Όρων

- Άρθρο 1: Πεδίο εφαρμογής της σύμβασης
- Άρθρο 2: Ερμηνεία των όρων

2. Κεφάλαιο 2, Υβριδικές Αναντιστοιχίες

- Άρθρο 3: Γενικοί ορισμοί
- Άρθρο 4: Οντότητες με διπλή έδρα
- Άρθρο 5: Μόνιμη εγκατάσταση

3. Κεφάλαιο 3, Φορολογία Εισοδήματος

- Άρθρο 6: Εισόδημα από ακίνητη περιουσία

¹⁰¹ Υπόδειγμα φορολογικής σύμβασης του Ο.Ο.Σ.Α

¹⁰² Υπόδειγμα φορολογικής σύμβασης του Ο.Ο.Σ.Α

- Άρθρο 7: Κέρδη επιχειρήσεων
- Άρθρο 8: Ναυτιλιακές και αεροπορικές μεταφορές
- Άρθρο 9: Συνδεδεμένες επιχειρήσεις
- Άρθρο 10: Μερίσματα
- Άρθρο 11: Τόκοι
- Άρθρο 12: Δικαιώματα
- Άρθρο 13: Ωφέλεια από κεφάλαιο
- Άρθρο 14: διεγράφη και συμπεριλαμβάνεται στο Άρθρο 7
- Άρθρο 15: Εισόδημα από εξαρτημένη εργασία
- Άρθρο 16: Αμοιβές διευθυντών
- Άρθρο 17: Καλλιτέχνες και αθλητές
- Άρθρο 18: Συντάξεις
- Άρθρο 19: Κυβερνητικές υπηρεσίες
- Άρθρο 20: Σπουδαστές
- Άρθρο 21: Άλλα εισοδήματα

4. Κεφάλαιο 4: Κεφάλαιο

- Άρθρο 22: Κεφάλαιο

5. Κεφάλαιο 5: Μέθοδοι για την αποφυγή της διπλής φορολογίας

- Άρθρο 23α: Μέθοδος εξαίρεσης
- Άρθρο 23β: Μέθοδος πίστωσης

6. Κεφάλαιο 6: Ειδικές Διατάξεις

- Άρθρο 24: Απαγόρευση διακρίσεων
- Άρθρο 25: Διαδικασία Αμοιβαίας Συμφωνίας
- Άρθρο 26: Ανταλλαγή πληροφοριών
- Άρθρο 27: Αμοιβαία βοήθεια στην είσπραξη
- Άρθρο 28: Μέλη διπλωματικών και προξενικών αποστολών
- Άρθρο 29: Επέκταση σε άλλα εδάφη

7. Κεφάλαιο 7: Τελικές Διατάξεις

- Άρθρο 30: Θέση σε ισχύ της σύμβασης
- Άρθρο 31: Λήξη της σύμβασης

Δύο είναι οι κύριες μέθοδοι αποφυγής της διπλής φορολογίας. Οι μέθοδοι της εξαίρεσης και της πίστωσης. Συγκεκριμένα όσον αφορά την μέθοδο της εξαίρεσης, αυτή διενεργείται στην περίπτωση που ο φορολογούμενος καταβάλει τον φόρο εισοδήματος στην ξένη χώρα που είναι και η χώρα πηγής του εισοδήματος. Έτσι αν το ορίζει η Σ.Α.Δ.Φ.Ε μεταξύ των συμβαλλόμενων κρατών δεν χρειάζεται να καταβάλει φόρο και στο κράτος της φορολογικής του κατοικίας για το συγκεκριμένο εισόδημα. Στην άλλη περίπτωση της πίστωσης ο φορολογούμενος καταβάλει φόρο για το εισόδημα που προέκυψε στην αλλοδαπή, στο κράτος πηγής του εισοδήματος και έπειτα καταβάλει φόρο για το ίδιο εισόδημα στην χώρα κατοικίας του μειωμένο βέβαια κατά το ποσό του φόρου που κατέβαλε στην αλλοδαπή.

Σε πολλές περιπτώσεις δεν καθορίζονται περιορισμοί στην φορολόγηση του κράτους πηγής. Τα εισοδήματα που δεν υπάρχει περιορισμός φορολόγησης είναι:

- Εισόδημα από ιδιωτική εργασία (μισθός)
- Εισόδημα καλλιτεχνών και αθλητών
- Εισόδημα από ακίνητη περιουσία
- Αμοιβές διευθυντών

Σε άλλες περιπτώσεις όμως ορίζονται περιορισμοί στο εισόδημα από:

- Μερίσματα (περιορισμός φορολόγησης συνήθως σε συντελεστή φορολόγησης 5%)
- Τόκους (περιορισμός φορολόγησης συνήθως σε συντελεστή 10%)

Βέβαια υπάρχουν και οι περιπτώσεις στις οποίες δεν έχει δικαίωμα φορολόγησης το κράτος πηγής, όπως είναι οι ιδιωτικές συντάξεις.

Ιδιαίτερες περιπτώσεις είναι η φορολογία των κερδών των ναυτιλιακών εταιρειών. Συγκεκριμένα, όσον αφορά την Ελλάδα, λόγω της μεγάλης παράδοσης και δύναμης που έχει στην διεθνή ναυτιλία, στις περισσότερες Σ.Α.Δ.Φ.Ε που έχει συνάψει τονίζει πως τα κέρδη των εταιρειών αυτών φορολογούνται στο κράτος νηολόγησης των πλοίων, ή στο κράτος από το οποίο έχουν χορηγηθεί τα ναυτιλιακά έγγραφα. Ενώ τα κέρδη από την εκμετάλλευση αεροσκαφών, φορολογούνται στην χώρα που είναι η έδρα της εταιρείας.

Τα εισοδήματα τα οποία προκύπτουν από μισθούς και ημερομίσθια, δηλαδή τα εισοδήματα από μισθωτή εργασία. Φορολογούνται πρωτίστως στο κράτος πηγής του εισοδήματος. Έπειτα προκύπτει είτε εξαίρεση, είτε πίστωση του φόρου για το παγκόσμιο

εισοδήμα του φορολογουμένου στο κράτος κατοικίας. Αξίζει να τονιστεί πως υπάρχει μια εξαίρεση, στην οποία ο φορολογούμενος φορολογείται κατευθείαν στο κράτος κατοικίας, όταν ισχύουν σωρευτικά:

- Ο φορολογούμενος βρίσκεται στο κράτος πηγής του εισοδήματος, λιγότερες από 183 ημέρες.
- Ο φορολογούμενος λαμβάνει τον μισθό του από εργοδότη ο οποίος δεν είναι κάτοικος του κράτους πηγής.

Όταν ισχύουν σωρευτικά τα παραπάνω, τότε ο φορολογούμενος φορολογείται στο κράτος κατοικίας και όχι στο κράτος πηγής του εισοδήματος. Για παράδειγμα φορολογούμενος κάτοικος Η.Π.Α, λαμβάνει μισθό για μισθωτή εργασία που παρέχει στην Ελλάδα. Ο φορολογούμενος όμως διαμένει στην Ελλάδα για λιγότερες από 183 ημέρες και ο εργοδότης του είναι αλλοδαπός κάτοικος της Ελλάδας. Τότε ο φορολογούμενος από τις Η.Π.Α θα φορολογηθεί κατευθείαν στην Αμερική, δίχως η Ελλάδα να έχει το δικαίωμα να τον φορολογήσει.

Από τα παραπάνω φαίνεται η πρακτική που εφαρμόζεται στα εισοδήματα τα οποία προκύπτουν από μισθούς εργαζομένων. Όμως επίσης πρέπει να αναφερθεί ότι και οι αμοιβές των διευθυντικών στελεχών μιας εταιρείας φορολογούνται τόσο στο κράτος πηγής, όσο και στο κράτος κατοικίας.¹⁰³

5.2 Φορολογική αντιμετώπιση συντάξεων φορολογικών κατοίκων εξωτερικού

Η χώρα μας όπως αναφέρθηκε προηγουμένως έχει συνάψει Σ.Α.Δ.Φ.Ε με 57 κράτη. Αυτές οι συμβάσεις ρυθμίζουν την έκταση της φορολογικής εξουσίας μεταξύ των δύο μερών. Δηλαδή υπάρχουν περιπτώσεις εισοδημάτων που σύμφωνα με την Σ.Α.Δ.Φ.Ε που έχει υπογραφεί με κάποια χώρα μπορεί είτε να απονέμεται αποκλειστική φορολογική αρμοδιότητα στο ένα από τα δύο κράτη, αποφεύγοντας έτσι ο φορολογούμενος την διπλή φορολόγηση, είτε να απονέμεται η φορολογική αρμοδιότητα και στα δύο κράτη. Στην τελευταία περίπτωση η

¹⁰³ Υπόδειγμα φορολογικής σύμβασης του Ο.Ο.Σ.Α

φορολόγηση του φορολογουμένου για τα εισοδήματα από συντάξεις και παροχές ρυθμίζεται από σχετικό άρθρο που ορίζει η κάθε ξεχωριστή Σ.Α.Δ.Φ.Ε.

Για την εφαρμογή των Σ.Α.Δ.Φ.Ε για τις συντάξεις και παροχές ενός φορολογικού κάτοικου εξωτερικού που λαμβάνει τέτοιου είδους εισοδήματα από την Ελλάδα, υπάρχει η περίπτωση το αποκλειστικό δικαίωμα φορολόγησης σύμφωνα με την Σ.Α.Δ.Φ.Ε να είναι στο κράτος κατοικίας του φορολογουμένου. Σε αυτή την περίπτωση ο φορολογούμενος υποχρεούται στη κάτωθι διαδικασία:

- Υποβολή αίτησης εφαρμογής της σύμβασης αποφυγής διπλής φορολόγησης, η οποία ισχύει με το αντίστοιχο κράτος, στον φορέα που του καταβάλλει την σύνταξη στην Ελλάδα και ο οποίος είναι υπόχρεος σε παρακράτηση φόρου.
- Υποβολή πιστοποιητικού φορολογικής κατοικίας το οποίο εκδίδεται από τις αρμόδιες κρατικές αρχές του κράτους μόνιμης κατοικίας του φορολογούμενου.¹⁰⁴

Η αίτηση αυτή υποβάλλεται έως το τέλος του έτους στον φορέα που καταβάλλει την σύνταξη. Η απαλλαγή θα έχει ισχύει από το αμέσως επόμενο φορολογικό έτος και για διάστημα τριών ετών. Για παράδειγμα αν η αίτηση υποβλήθηκε εντός του 2022 η απαλλαγή της φορολόγησης του εισοδήματος που προέκυψε από τις συντάξεις εντός Ελλάδας θα ισχύει για τα έτη 2023 έως και 2025. Στην περίπτωση δε, που η Σ.Α.Δ.Φ.Ε ορίζει ότι η σύνταξη φορολογείται και στα δύο κράτη, τότε ισχύει το άρθρο της εκάστοτε σύμβασης που αναφέρεται σε τέτοιες περιπτώσεις. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι οι συντάξεις που καταβάλλονται από Ελληνικό φορέα σε κάτοικο Αιγύπτου, το συγκεκριμένο εισόδημα ο φορολογικός κάτοικος Αιγύπτου το φορολογείται και στα δύο κράτη.¹⁰⁵

¹⁰⁴ ΠΟΛ.1107/5.4.1999, 'Εφαρμογή της Σύμβασης Αποφυγής Διπλής Φορολογίας του Εισοδήματος μεταξύ Ελλάδας και ΗΠΑ (Ν.Δ.2548/1953, ΦΕΚ 231/Α/27.8.1953)'.

¹⁰⁵ Αλιφραγκής Η., (2022), 'Νέα νομοθεσία κατοίκων εξωτερικού', Αθήνα, Εκδόσεις Βροτέας, σελ. 250 - 253

5.3 Αντιμετώπιση εισοδημάτων και συντάξεων Έλληνα φορολογούμενου από το εξωτερικό

Με τις διμερείς Συμβάσεις αποφυγής διπλής φορολόγησης και την εφαρμογή του νόμου 4172/13 η Ελλάδα έχει αναπτύξει ένα ολοκληρωμένο σύστημα φορολόγησης. Μέσω αυτών επιτυγχάνεται η αποφυγή διπλής φορολόγησης όσον αφορά εισοδήματα φορολογικών κατοίκων ημεδαπής. Συγκεκριμένα ο φορολογούμενος φορολογείται για τα εισοδήματα που προέρχονται από το εξωτερικό σύμφωνα με την εκάστοτε Σ.Α.Δ.Φ.Ε ως εξής:

1. Είτε φορολόγηση μόνο στο κράτος πηγής του εισοδήματος
2. Είτε φορολόγηση μόνο στο κράτος κατοικίας του φορολογούμενου (Ελλάδα)
3. Είτε αναγνωρίζεται δικαίωμα φορολόγησης και στα δύο συμβαλλόμενα κράτη της Σ.Α.Δ.Φ.Ε, όπου η αποφυγή της διπλής φορολόγησης επιτυγχάνεται με εφαρμογή του αντίστοιχου άρθρου της Σ.Α.Δ.Φ.Ε

Αν δεν ισχύει κάτι από τα παραπάνω όσον αφορά τις Σ.Α.Δ.Φ.Ε τότε το εισόδημα αλλοδαπής που απέκτησε ο κάτοικος Ελλάδας θα φορολογηθεί και στην Ελλάδα και στην Αλλοδαπή.¹⁰⁶ Όμως ο καταβλητέος φόρος στην Ελλάδα μειώνεται κατά το ποσό του φόρου που κατέβαλε ο φορολογούμενος στην αλλοδαπή, αλλά όχι περισσότερο από το ποσό του φόρου που προκύπτει για το συγκεκριμένο εισόδημα στην ημεδαπή.

Λόγω του ότι υπάρχουν πολλές περιπτώσεις κατοίκων ημεδαπής με εισοδήματα συντάξεων από τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής παρακάτω διατυπώνονται οι τρεις περιπτώσεις φορολόγησης τους από τον φορολογούμενο.

- Οι κρατικές συντάξεις που καταβάλει το κράτος των Η.Π.Α. φορολογούνται και στα δύο κράτη

¹⁰⁶ Αλιφραγκής Η., (2022), 'Νέα νομοθεσία κατοίκων εξωτερικού', Αθήνα, Εκδόσεις Βροτέας, σελ. 92

- Οι ιδιωτικές συντάξεις που καταβάλλονται σε πρόσωπα με την Αμερικανική υπηκοότητα φορολογούνται επίσης και στα δύο κράτη
- Οι ιδιωτικές συντάξεις από την άλλη που καταβάλλονται σε πρόσωπα με μόνο Ελληνική υπηκοότητα φορολογούνται μόνο στην Ελλάδα¹⁰⁷

Τέλος όσον αφορά τους κατοίκους εξωτερικού σύμφωνα με τον νόμο 4172/13 Άρθρο 33, οι κάτοικοι αλλοδαπής απαλλάσσονται από τις αντικειμενικές δαπάνες διαβίωσης και απόκτησης περιουσιακών στοιχείων, εφόσον δεν αποκτούν εισόδημα στην Ελλάδα.¹⁰⁸ Για παράδειγμα κάτοικος αλλοδαπής έχει μόνο μια εξοχική κατοικία στην Ελλάδα. Τότε είναι υπόχρεος φορολογικής δήλωσης στην Ελλάδα ώστε να δηλωθεί η χρήση της κατοικίας, όμως δεν θα φορολογηθεί με βάση το τεκμαρτό εισόδημα που προκύπτει από την κατοικία, ούτε θα επιβληθεί φόρος.¹⁰⁹ Ενώ επιπροσθέτως οι φορολογικοί κάτοικοι αλλοδαπής δεν δικαιούνται τις μειώσεις των φόρων που ορίζει ο νόμος, όπως είδαμε στην παράγραφο [3.7], εκτός εάν είναι φορολογικοί κάτοικοι κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το 90% του παγκόσμιου εισοδήματος τους προκύπτει στην Ελλάδα.¹¹⁰

Συμπεράσματα

Στην Ελλάδα ο κώδικας φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων όπου και αναλύθηκε στην παρούσα εργασία, αποτελεί την άμεση φορολογία του κράτους. Αποτελείται από προοδευτικούς φόρους, όπως ο φόρος που προκύπτει μέσω της κλίμακας φορολογίας εισοδήματος. Στην Ελλάδα, αυτή η κλίμακα παρουσιάζει μικρό εύρος φορολογικής βάσης.

¹⁰⁷ Αλιφραγκής Η., (2022), *‘Νέα νομοθεσία κατοίκων εξωτερικού’*, Αθήνα, Εκδόσεις Βροτέας, σελ. 386

¹⁰⁸ Καραγιάννης Δ, Καραγιάννη Α, Καραγιάννης Ι, (2021), *‘Φορολογικά, φοροτεχνικά, υπολογισμός του φόρου εισοδήματος, φορολογικές δηλώσεις, παραδείγματα και εφαρμογές στην πράξη’*, Εκδόσεις Δημήτριος Ι. Καραγιάννης, 21 Έκδοση, Θεσσαλονίκη, σελ. 69

¹⁰⁹ Καραγιάννης Δ, Καραγιάννη Α, Καραγιάννης Ι, (2021), *‘Φορολογικά, φοροτεχνικά, υπολογισμός του φόρου εισοδήματος, φορολογικές δηλώσεις, παραδείγματα και εφαρμογές στην πράξη’*, Εκδόσεις Δημήτριος Ι. Καραγιάννης, 21 Έκδοση, Θεσσαλονίκη, σελ. 37

¹¹⁰ Νόμος ν. 4172/13, *‘Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις’*, Άρθρο 20

Δηλαδή ο συντελεστής της κλίμακας αλλάζει ανά δέκα χιλιάδες ευρώ φορολογικής βάσης. Δεν συμβαίνει το ίδιο και σε άλλα κράτη, όπως οι Η.Π.Α που αναφέρθηκε παραπάνω. Αυτό συνεπάγεται μεγάλη φορολογική επιβάρυνση των χαμηλών εισοδηματικών ομάδων. Επίσης, σημαντική σημείωση είναι ο μεγάλος φορολογικός συντελεστής της τάξεως του 44% για εισοδήματα άνω των σαράντα χιλιάδων ευρώ. Ο οποίος θεωρείται υπερβολικός για τόσο μικρά εισοδήματα. Επιπροσθέτως ο ν.4172/13 ορίζει και αρκετούς αναλογικούς συντελεστές επί διάφορων πηγών εισοδημάτων, όπως είναι οι τόκοι και τα μερίσματα. Ακόμα αξίζει να τονιστεί ότι, οι μειώσεις του φόρου λόγω αριθμού εξαρτωμένων τέκνων, λόγω αναπηρίας και λόγω δωρεών προσδίδει σημαντικές φορολογικές ελαφρύνσεις στα φυσικά πρόσωπα.

Στην Ελλάδα παρουσιάζεται έντονα το φαινόμενο της φοροδιαφυγής, αυτό έχει σοβαρό αντίκτυπο στην απόδοση του φορολογικού συστήματος και καθιστά πρόβλημα είσπραξης φορολογικών εσόδων μέσω των οποίων καλύπτονται οι δημόσιες δαπάνες. Αυτό συμβαίνει λόγω των υψηλών φορολογικών συντελεστών, οι οποίοι επιβαρύνουν κυρίως τους μισθωτούς. Ακόμα λόγω της ατιμωρησίας των ελεγκτικών αρχών και της ανεκτικότητας στους παραβάτες του φορολογικού νόμου, όπως και επίσης στην έλλειψη εμπιστοσύνης των φορολογουμένων στο κράτος. Έτσι οδηγούμαστε στο φαινόμενο της άδικης κατανομής των φορολογικών βαρών. Δηλαδή υπάρχουν πολίτες νομοταγείς, οι οποίοι θα επωμιστούν την παρανομία των παραβατών. Είναι στατιστικά σίγουρο πως ύστερα από ένα σημείο ατιμωρησίας και ανεκτικότητας των παραβατών, πιθανότερο είναι να παρανομήσουν και οι σόφρονες, από το να σωφρονιστούν οι παραβάτες. Όμως παρατηρείται πλέον από την Ελληνική αρχή, μια μεταστροφή της φορολογικής πολιτικής της. Συγκεκριμένα έχει θέση στόχους για την υλοποίηση της στρατηγικής της, την μείωση των φορολογικών συντελεστών και την αυξημένη συχνότητα των ελέγχων από τις ελεγκτικές αρχές της χώρας. Αποτέλεσμα των αλλαγών αυτών θα είναι η μείωση της φοροδιαφυγής και η αύξηση της ανταγωνιστικής θέσης της Ελλάδας συγκριτικά με άλλες χώρες. Τονίζεται δε, πως η επιβολή προστίμων με τον σωφρονιστικό χαρακτήρα που θα καταλογίσουν στους φορολογουμένους, ίσως αλλάξει την φορολογική κουλτούρα των Ελλήνων.

Φαίνεται ακόμα ότι, τα μεγαλύτερα φορολογικά έσοδα προκύπτουν πρώτα από τους έμμεσους φόρους επί αγαθών και υπηρεσιών και δεύτερων από τον φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων. Τονίζεται πως αν αναλογιστεί κανείς την φοροδιαφυγή που επικρατεί στην καταβολή του Φ.Π.Α η οποία είναι τεράστια στην Ελλάδα, τα έσοδα που προκύπτουν για το κράτος από έμμεσους φόρους επί αγαθών και υπηρεσιών θα ήταν ακόμα μεγαλύτερα. Όπως επίσης και στην φορολογία φυσικών προσώπων, αν και γνώμη μου είναι πως η

φοροδιαφυγή στον άμεσο φόρο, ο οποίος προκύπτει από τα εισοδήματα φυσικών προσώπων δεν είναι τόσο μεγάλη και δεν έχει την ίδια δυναμική με την φοροδιαφυγή στο Φ.Π.Α. Και αυτό γιατί το Φ.Π.Α είναι κάτι το συνεχές και δυναμικό μέσα στην διάρκεια του έτους, επηρεάζοντας κάθε τρίμηνο ξεχωριστά τα φορολογικά έσοδα. Επίσης σημαντικά έσοδα για το κράτος, αν και πολύ λιγότερα από τα έσοδα που προκύπτουν από τον φόρο των φυσικών προσώπων, αποτελεί ο φόρος των νομικών προσώπων. Αξίζει δε να τονιστεί ότι τα φορολογικά έσοδα από κατοίκους εξωτερικού είναι πολύ χαμηλά. Πώς να μην είναι άλλωστε;

Οι Ελληνικές φορολογικές αρχές δυστυχώς αν και η Ελλάδα αποτελεί μέλος του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α), δεν έχει κατανοήσει τις εξής έννοιες:

- Την έννοια του κατοίκου εξωτερικού
- Την έννοια της φορολογικής κατοικίας
- Την έννοια της αρχής φορολόγησης του παγκόσμιου εισοδήματος

Δεν έχει αποδεχτεί το Ελληνικό κράτος τις οικονομικές συνθήκες που επικρατούν στον 21^ο αιώνα. Συγκεκριμένα σε μια παγκοσμιοποιημένη εποχή, όπου τα κράτη υιοθετούν όλο και περισσότερο τις παραπάνω τρεις έννοιες προσπαθώντας να δημιουργήσουν ένα εγχώριο περιβάλλον φιλόξενο και προσιτό για αλλοδαπές επιχειρήσεις και για αλλοδαπά φυσικά πρόσωπα, η Ελλάδα καθυστερεί ακόμα και στην θέσπιση νόμων που θα δημιουργήσουν τέτοιες συνθήκες. Συνοψίζοντας, αντί να προλαμβάνει για θέματα που προκύπτουν με κατοίκους εξωτερικού, αργεί να αντιδράσει προκαλώντας σύγχυση και επιπλέον κόστη για τους φορολογουμένους.

Ακόμα η Ελλάδα δεν έχει συνειδητοποιήσει τη δυναμική των ομογενών της (και όχι μόνο) στην Αμερική και σε άλλα κράτη του κόσμου, οι οποίοι επιθυμούν να επαναπατριστούν. Δεν τους διευκολύνει ούτε με τα Άρθρα 5Α, 5Β, 5Γ σε περίπτωση που οι ίδιοι θέλουν να αλλάξουν την φορολογική τους κατοικία και να γίνουν φορολογικοί κάτοικοι Ελλάδας, ούτε με τις διατάξεις των νόμων της, όσον αφορά κατοίκους εξωτερικού που απλά επιθυμούν να επενδύσουν στην Ελλάδα χωρίς να αλλάξουν την φορολογική τους κατοικία. Συγκεκριμένα, δεν βρίσκει κάποιος φορολογικός κάτοικος των Η.Π.Α ουσιαστικό φορολογικό κίνητρο, να επενδύσει στην Ελλάδα ή να εργαστεί σε αυτή αλλάζοντας την φορολογική του κατοικία σε κάτοικο Ελλάδας, από την στιγμή που θα φορολογείται στην

Ελλάδα σχεδόν με τους ίδιους (αν όχι και μεγαλύτερους) συντελεστές όπως τις Η.Π.Α. Επιπλέον δεν προωθούν οι Ελληνικές αρχές την προσέλκυση ξένων επενδυτών, όταν για να κάνει ένας κάτοικος εξωτερικού έναρξη μιας εποχικής ατομικής επιχείρησης, του μετατρέπουν κατευθείαν τα προσωπικά του στοιχεία και τον καθιστούν ως φορολογικό κάτοικο Ελλάδας, ενώ έχει στην Αμερική τα ζωτικά του συμφέροντα, την συνήθη διαμονή του, υπηκοότητα μόνο Αμερικής και υπέρογκα εισοδηματικά ποσά πηγής Η.Π.Α.

Όσον αφορά τον ν.4172/13 αποτελεί μια καινοτομία για την χώρα. Το πρώτο κεφάλαιο που αφορά τις γενικές διατάξεις είναι απολύτως ξεκάθαρο και κατανοητό. Ορίζει θέματα όπως είναι η φορολογική κατοικία και εμπεριέχει τα σημαντικά άρθρα 5Α, 5Β, 5Γ για την εναλλακτική φορολόγηση επαναπατριζόμενων. Τα συγκεκριμένα άρθρα ναι μεν έχουν τα καλά των εκπτώσεων, όμως δεν έχουν το καλό της μεγάλης διάρκειας. Έτσι δεν προσφέρουν βεβαιότητα σε κάποιον φορολογούμενο που θα ήθελε να αλλάξει την φορολογική του κατοικία σε κάτοικο Ελλάδας. Στο Άρθρο 15 ορίζεται η κλίμακα φυσικών προσώπων και στα άρθρα 16,17 , 19, οι εκπτώσεις οι οποίες δεν ισχύουν στους κατοίκους εξωτερικού. Επίσης για τους κατοίκους εξωτερικού δεν υπολογίζεται τεκμαρτό εισόδημα.

Μέσω κυρίως του Ο.Ο.Σ.Α και των συμβάσεων διπλής αποφυγής φορολογίας εισοδήματος καθορίζεται ο τρόπος φορολόγησης εισοδημάτων που προκύπτουν σε κράτη εκτός του κράτους κατοικίας. Αυτά τα εισοδήματα αναλόγως της μορφής τους φορολογούνται είτε στο κράτος πηγής είτε στο κράτος κατοικίας, είτε και από κοινού. Εξαρτάται πάντα από το τι ορίζει η Σ.Α.Δ.Φ.Ε. μεταξύ των συμβαλλόμενων κρατών. Μέσω του Ο.Ο.Σ.Α επίσης καθορίζονται διαδικασίες επίλυσης διαφορών είτε διπλής φορολόγησης, είτε διπλής κατοικίας, όπως αναλύονται στο Κεφάλαιο 4 της εργασίας.

Τέλος από την εργασία συνάγεται ότι, η φορολογία σαν δίκαιο χαράζει την δημοσιονομική πολιτική της χώρας. Ο σκοπός της δε, είναι η κάλυψη των δημοσίων δαπανών μέσω των φορολογικών εσόδων που καρπώνεται το κράτος. Σύμφωνα όμως με τους κ. Σταματόπουλου και κ. Καραβοκύρη, “Η φορολογία ως δίκαιο είναι επιστήμη, αποτελεί δε μια πολύ σύνθετη υπόθεση μέσω της οποίας λειτουργεί το οργανωμένο κοινωνικό σύνολο. Οφείλει ο σχεδιαστής ενός συστήματος φορολογίας να λαμβάνει υπόψη του τη λειτουργία

του κράτους, εξυπηρετώντας την κοινωνία, την ασφάλεια και την ανάπτυξη της χώρας. Το δίκαιο φορολογικό σύστημα είναι ιδεώδες και διαρκώς θα αποτελεί το ζητούμενο.’’¹¹¹

¹¹¹ Σταματόπουλος, Δ. Καραβοκύρης, Α. (2017), *‘Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων ανάλυση – ερμηνεία’*, Β έκδοση, τόμος Α, Αθήνα, εκδόσεις Σταματοπούλου, ‘πρόλογος’

Βιβλιογραφία

Ελληνική βιβλιογραφία:

- Τάτσος, Ν. (2012), *‘Θεωρία των φόρων και φορολογική πολιτική’*, Αθήνα, εκδόσεις Κριτική
- Βάμβουκας, Γ. (2012), *‘Οδοιπορικό της Ελληνικής Οικονομίας’*, Αθήνα, εκδόσεις Γ.Μπένου
- Σταματόπουλος, Δ. Καραβοκύρης, Α. (2017), *‘Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων ανάλυση – ερμηνεία’*, Β έκδοση, τόμος Α, Αθήνα, εκδόσεις Σταματοπούλου
- Μπουρλάκης, Κ. Χατζηδημητρίου, Ι. (2010), *‘Μικροοικονομική θεωρία – πρακτική’*, Αθήνα, εκδόσεις rosily
- Καραγιάννης Δ, Καραγιάννη Α, Καραγιάννης Ι, (2021), *‘Φορολογικά, φοροτεχνικά, υπολογισμός του φόρου εισοδήματος, φορολογικές δηλώσεις, παραδείγματα και εφαρμογές στην πράξη’*, Εκδόσεις Δημήτριος Ι. Καραγιάννης, 21 Έκδοση
- Αλιφραγκής Η., (2022), *‘Νέα νομοθεσία κατοίκων εξωτερικού’*, Αθήνα, Εκδόσεις Βροτέας

Διπλωματικές Εργασίες:

- Σαμαρά, Δ. (2016), *‘Φορολογικό σύστημα και φοροδιαφυγή: Οι επιπτώσεις στην Ελληνική οικονομία’*, ΠΑ.ΜΑΚ.
- Γκουρλιά Μ. (2021), *‘Εδικά θέματα φορολογίας εισοδήματος: φορολογικά κίνητρα επαναπατρισμού κατοίκων εξωτερικού’*, ΠΑ.ΜΑΚ.
- Σίσκου Ν. (2021), *‘Φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων ανάλυση και ερμηνεία’*, ΠΑ.ΜΑΚ.

Διαδικτυακά Άρθρα:

- Αρχοντάκη Α., (2021), ‘Εναλλακτικός τρόπος φορολόγησης του άρθρου 5Α ν. 4172/2013’, Taxheaven, 12-04-2021, <https://www.taxheaven.gr/circulars/36168/arora-enallaktikos-tropos-forologhshs-toy-aroroy-5a-n-4172-2013>

Νομολογίες:

- Νόμος ν. 4172/13, *‘Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις’*
- ΠΟΛ.1026/22.1.2014, *‘Καθορισμός δικαιολογητικών εγγράφων για την πίστωση φόρου αλλοδαπής, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 9 του ν. 4172/2013 και την παράγραφο 2 του άρθρου 16 του ν. 4174/2013’*
- ΠΟΛ.1201/2017, *‘Διαδικασία μεταβολής της φορολογικής κατοικίας κατ’ εφαρμογή των διατάξεων του ν. 4172/2013 και του ν. 4174/2013’*
- ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ’ ΑΡΙΘΜ. 456 ΦΕΚ Α’ 164/24.10.1984, *‘Αστικός Κώδικας’*
- ΝΟΜΟΣ ν. 4700/2020, ΦΕΚ Α 127/29.6.2020, *‘Ένιαίο κείμενο Δικονομίας για το Ελεγκτικό Συνέδριο, ολοκληρωμένο νομοθετικό πλαίσιο για τον προσυμβατικό έλεγχο, τροποποιήσεις στον Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, διατάξεις για την αποτελεσματική απονομή της δικαιοσύνης και άλλες διατάξεις’*
- Απόφαση Α. 1226 /06-10-2020, *‘Ρύθμιση ζητημάτων σχετικά με τη Διαδικασία Αμοιβαίου Διακανονισμού σύμφωνα με τις διμερείς Συμβάσεις για την Αποφυγή της Διπλής Φορολογίας του Εισοδήματος’*
- ΠΟΛ.1129/2017, *‘Ρύθμιση ζητημάτων σχετικά με τη Διαδικασία Αμοιβαίου Διακανονισμού, σύμφωνα με τη «Σύμβαση μεταξύ των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εξάλειψη της διπλής φορολογίας σε περίπτωση διορθώσεως των κερδών συνδεδόμενων επιχειρήσεων (90/436/ΕΟΚ)» (Ευρωπαϊκή Σύμβαση Διαιτησίας), που κυρώθηκε με το ν. 2216/1994 (Α’ 83)’*
- Εγκύκλιος Ε. 2029/2022, *‘Παροχή συμπληρωματικών διευκρινήσεων για την ορθή εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 5Γ του ν. 4172/13’*
- ΠΟΛ.1107/5.4.1999, *‘Εφαρμογή της Σύμβασης Αποφυγής Διπλής Φορολογίας του Εισοδήματος μεταξύ Ελλάδας και ΗΠΑ (Ν.Δ.2548/1953, ΦΕΚ 231/Α/27.8.1953)’*

- Απόφαση Α.1217/2020, ‘Διαδικασία και προϋποθέσεις υπαγωγής στις διατάξεις του άρθρου 5B του ν. 4172/2013, περί εναλλακτικής φορολόγησης εισοδήματος φυσικών προσώπων, δικαιούχων εισοδήματος από συντάξεις που προκύπτουν στην αλλοδαπή, τα οποία μεταφέρουν τη φορολογική τους κατοικία στην Ελλάδα’

Σεμινάρια:

- Σεμινάριο της ΠΑ.Σ.Δ.Ε, με θέμα: Ειδικά θέματα φορολογικών κατοίκων εξωτερικού

SITES:

- <https://www.aade.gr>
- <https://www.minfin.gr>
- <https://www.taxheaven.gr>
- www.irs.gov
- <https://finance.yahoo.com>
- <https://www.oecd.org>